

A Systematic Literature Review of Bank-fintech Collaboration

Mohammad Ali Shah Hosseini

Associate Prof., Department of Business Management, Faculty of Management, University of Tehran, Tehran, Iran. E-mail: sahhoseini@ut.ac.ir

Masoud Keimasi

Assistant Prof., Department of Business Management, Faculty of Management, University of Tehran, Tehran, Iran. E-mail: keimasi@ut.ac.ir

Mehdi Shami Zanjani

Associate Prof., Department of IT, Faculty of Management, University of Tehran, Tehran, Iran. E-mail: shamizanjani@ut.ac.ir

Maryam Haghhighikhah*

*Corresponding Author, Ph.D. Candidate, Department of Business Policy Making, Faculty of Management, University of Tehran, Tehran, Iran. E-mail: m.haghhighikhah@ut.ac.ir

Abstract

Objective

With the advent of new technologies and the changing behavior of customers, the global banking industry needs to take on the challenges of innovation in its processes. Changes in technology, regulatory requirements, and the crisis in the economy along with changing the expectations of customers are the requirements for a substantial change in the banking system. Using digital technologies, fintech companies have offered innovative services to enhance customer satisfaction, in some cases proving more efficient than banks. The bank-fintech collaboration, which comes in various forms, relies on the capabilities of each institution and the cooperation's benefits for each of them. Such collaboration has attracted the researchers' attention to the extent that a considerable number of papers have focused on fintechs despite its novelty. This study aims to review the existing scientific papers and their achievements regarding bank-fintech collaboration. This study focuses on the necessity, drivers and benefits, risks, obstacles, and types of bank-fintech collaboration in scientific papers.

Methodology

The present research is conducted based on the systematic literature review method. For this purpose, the related literature was systematically reviewed over a period of 7 months. At first, after specifying the subject of study, the research question was developed in accordance with the research design. Then the research protocol was designed and an appropriate mental model was designed accordingly. Subsequently, inclusion and exclusion criteria were determined. Accordingly, the comprehensive and

systematic search began within the literature and 986 studies were considered. After classification, screening, and measurement of their quality (methodological assessment based on PRISMA Statement), 41 studies were finally examined in depth (through a detailed review of their abstracts, introduction, methodology, and results) and the required data were collected. Then, in the last step, the obtained data were classified, codified (using the open coding method through Excel software), synthesized, and finally summarized.

Findings

Based on the obtained results, all the factors that affect the cooperation between banks and fintech companies can be classified into four main categories of both parties' characteristics, relational features, collaboration requirements, and macro issues. Each category also includes a number of subcategories and codes. A total of four categories, 11 sub-categories, and 43 codes make up the factors that play a role in the formation of cooperation between banks and fintech companies. According to the diversity of detected factors, it can be concluded that the formation of cooperation between banks and fintech companies is a complex process and must be considered a multi-dimensional concept.

Conclusion

Finally, a schematic Model was developed to explain how effective factors affect cooperation formation. According to the diversity of the detected factors, it can be concluded that the formation of cooperation among banks and fintech companies is a multi-dimensional and complex process.

Keywords: Banking, Fintech, Cooperation Model.

Citation: Shah Hosseini, Mohammad Ali; Keimasi, Masoud; Shami Zanjani, Mehdi & Haghhighikhah, Maryam (2022). A Systematic Literature Review of Bank-Fintech Collaboration. *Journal of Business Management*, 14(2), 199- 227. <https://doi.org/10.22059/JIBM.2022.328496.4191> (in Persian)

شناسایی عوامل مؤثر بر همکاری بانک‌ها و فین‌تک‌ها با استفاده از مرور نظام‌مند ادبیات علمی

محمدعلی شاه‌حسینی

دانشیار، گروه بازرگانی، دانشکده مدیریت، دانشگاه تهران، تهران، ایران. رایانامه: shahhoseini@ut.ac.ir

مسعود کیماسی

استادیار، گروه بازرگانی، دانشکده مدیریت، دانشگاه تهران، تهران، ایران. رایانامه: keimasi@ut.ac.ir

مهدی شامی زنجانی

دانشیار، گروه فناوری اطلاعات، دانشکده مدیریت، دانشگاه تهران، تهران، ایران. رایانامه: shamizanjani@ut.ac.ir

مریم حقیقی‌خواه*

* نویسنده مسئول، دانشجوی دکتری، رشته سیاست‌گذاری بازرگانی، دانشکده مدیریت، دانشگاه تهران، تهران، ایران. رایانامه: m.haghighikhah@ut.ac.ir

چکیده

هدف: امروزه، با ظهور فناوری‌های جدید و ایجاد تغییرات گسترده در رفتار مشتریان، صنعت بانکی دستخوش تغییر ساختار و رویکردهای سازمان‌دهی فرایندهای تجاری شده است. تحولات فناوری، الزامات قوانین و مقررات و بحران در اقتصاد در کنار تغییر انتظارات مشتریان، ضرورتی برای ایجاد تحول اساسی در نظام بانکی است. با در نظر گرفتن این عوامل، بانک‌های سنتی، با چالش‌های نوآوری در فرایندهای خود مواجهند. در این میان، شرکت‌های فین‌تک با بهره‌مندی از فناوری‌های دیجیتال، خدمات نوآورانه‌ای را برای مشتری‌مداری بیشتر عرضه کرده‌اند که در مواقعی بسیار کارآمدتر از بانک‌ها بوده است. همکاری میان این دو نهاد، در قابلیت‌های هر طرف و آورده‌های آن برای طرف مقابل ریشه دارد و به اشکال گوناگون انجام شده است. در این مقاله با برشمردن عوامل اثرگذار بر الگوی همکاری بانک و فین‌تک، راهبردهای همکاری بانک و فین‌تک بررسی شده است.

روش: برای دستیابی به هدف پژوهش، روش مرور نظام‌مند ادبیات پژوهشی مدنظر قرار گرفته است؛ از این رو با استفاده از چارچوب بیانیه پریزما، ۹۸۶ مقاله انتخاب و طی دو مرحله پالایش، در نهایت ۴۱ مقاله برای مرور نظام‌مند انتخاب شد.

یافته‌ها: ۴۳ مؤلفه به‌عنوان عوامل مؤثر بر شکل‌گیری الگوهای همکاری در قالب ۱۱ سازه و ۴ مقوله اصلی شامل مشخصات طرفین، ویژگی‌های ارتباطی، مقتضیات همکاری و عوامل کلان صورت‌بندی شد.

نتیجه‌گیری: در پژوهش حاضر، عوامل زیادی به شکل‌گیری الگوی همکاری بانک و فین‌تک منجر شد؛ از این رو نباید آن را پدیده‌ای ساده انگاشت و باید به مفهوم چندبعدی این پدیده پیچیده با توجه بیشتری نگریست.

کلیدواژه‌ها: بانکداری، فین‌تک، الگوی همکاری.

استناد: شاه‌حسینی، محمدعلی؛ کیماسی، مسعود؛ شامی زنجانی، مهدی و حقیقی‌خواه، مریم (۱۴۰۱). شناسایی عوامل مؤثر بر همکاری بانک‌ها و فین‌تک‌ها با استفاده از مرور نظام‌مند ادبیات علمی. *مدیریت بازرگانی*، ۱۴(۲)، ۱۹۹-۲۲۷.

مقدمه

تحولات اساسی در صنعت بانکداری در نتیجه تحولات گسترده دیجیتال در حال رخ دادن است و مدل‌های کسب‌وکار سنتی و نهادهای موجود در نتیجه این تحول‌ها به چالش کشیده می‌شوند (چیستی و باربریس^۱، ۲۰۱۷). بر اثر فشار فناوری‌های جدیدی که اغلب از سایر قلمروهای کسب‌وکار وارد شده است، در صنعت بانکداری نیز فعالیت‌ها و قابلیت‌های جدیدی مانند خدمات احراز هویت، تأمین مالی جمعی^۲ و بلاکچین^۳، امکان‌پذیر شده است (درش، شوایزر و اورباخ^۴، ۲۰۱۸). از سوی دیگر، مدل فکری و الگوهای رفتاری مشتریان در اثر تحول‌های عصر دیجیتال، مانند استفاده از دستگاه‌های کارت‌خوان و تمایل به حفظ حریم خصوصی داده‌ها، تغییر کرده و تقاضای آنان برای خدمات مالی افزایش پیدا کرده است (ترسیین، پو، پیزالیس، کانگ و یو^۵، ۲۰۲۱). تحول دیجیتال^۶ نیز در کنار فشار فناوری و کشش تقاضا، بر اداره امور فناوری اطلاعات و استراتژی فناوری اطلاعات بانک‌ها تأثیر می‌گذارد و فرایندها و مدل کسب‌وکار بانک را دگرگون می‌سازد (مگومدوف، رشتنیکووا و باکلانوف^۷، ۲۰۲۱).

استارت‌آپ‌های^۸ حوزه مالی با نام فین تک^۹ که ترکیب عبارت فناوری مالی^{۱۰} است، در ارائه خدمات مالی به مشتری از به‌روزترین فناوری‌ها استفاده می‌کنند و با توجه به هزینه کم و سرعت زیاد در ارائه خدمات و راحتی استفاده، به جایگزین مناسبی برای خدمات مؤسسه‌های مالی سنتی تبدیل شده‌اند (باسول و پاتل^{۱۱}، ۲۰۱۸). رشد و گسترش فین تک‌ها در جهان، گویای اهمیت آنها در صنعت بانکداری است و از آنجا که فین تک‌ها بیشتر از آنکه مخل فعالیت‌های بانکداری قلمداد شوند، ارزش افزوده برای این صنعت ایجاد می‌کنند، در کانون توجه کشورهای توسعه‌یافته قرار گرفته‌اند؛ به گونه‌ای که در ایالات متحده، در سال ۲۰۱۹ میزان سرمایه‌گذاری در این بخش به ۶۷٫۸ میلیارد دلار افزایش یافته است، در حالی که در سال ۲۰۰۸ تنها ۸۰۰ میلیون دلار بوده است (کپجمینی^{۱۲}، ۲۰۲۰). بخش فین تک در سال ۲۰۱۹، بیش از ۱۵۰ میلیارد دلار سرمایه را به خود جذب کرده است که افزون بر ۴۰ درصد از این میزان سرمایه‌گذاری، به‌طور مستقیم یا با واسطه توسط بانک‌ها صورت گرفته است. در سال ۲۰۱۹، بیش از ۱۰۰ میلیارد دلار از سرمایه‌گذاری در حوزه فین تک از طریق تملیک و ۴۴ میلیارد دلار آن از طریق انواعی از مشارکت در تأمین سرمایه بوده است (کی‌پی‌ام‌جی^{۱۳}، ۲۰۲۰). علی‌رغم کاهش رشد فین تک‌ها در سال ۲۰۲۰ که از آثار سوء همه‌گیری کووید ۱۹ بوده و میزان سرمایه‌گذاری جدید در این حوزه را به نصف کاهش داده است، همچنان صنعت فین تک رتبه اول جذب سرمایه در میان فناوری‌های نوین را

1. Chishti & Barberis
2. Crowd Funding
3. Blockchain
4. Drasch, Schweizer & Urbach
5. Teresiene, Pu, Pieczulis, Kong & Yue
6. Digital Transformation
7. Magomedov, Reshetnikova & Buklanov
8. Startup
9. Fintech
10. Financial Technology
11. Basole & Patel
12. Capgemini
13. KPMG

دارد (اتاق اقتصاد جهانی^۱، ۲۰۲۰). بر این اساس، فین تک به عنوان موتور محرکه نوآوری در صنعت مالی شناخته شده و پیش بینی می شود در آینده، نقشی اساسی در این صنعت داشته باشد (چیستی و باربریس، ۲۰۱۷).

در حال حاضر، در ایران نیز ۴۱ مجموعه سرمایه گذار و بیش از ۲۰ مرکز شتاب دهنده تخصصی فین تک وجود دارد که باعث روند رشد سریع این حوزه در ایران شده است. ۷۳ استارتاپ فین تک فعال در کشور دارای سرمایه گذار تخصصی بوده و ۴۷ استارتاپ فین تک فعالیت خود را از شتاب دهنده ها آغاز نموده اند. با بیش از ۱۲۷ میلیون سیم کارت فعال، بیش از ۷۷ میلیون کاربر پهنای باند سیار و بیش از ۹ میلیون کاربر پهنای باند ثابت در کشور، ایران یکی از مستعدترین فضاها برای رشد خدمات الکترونیک در صنعت مالی است؛ به گونه ای که خدمات مالی دومین دسته بندی پرتراфик در میان سایت های کشور شناخته شده است. در ۹ ماهه اول سال ۹۹، میزان تراکنش های آنلاین در کشور بیش از ۵۹۲ هزار میلیارد تومان بوده که نسبت به سال قبل از آن تقریباً دو برابر شده است.^۲ در این میان، بیشترین درصد فعالیت استارتاپ ها در ایران، در حوزه تجارت الکترونیکی و کمترین آن در حوزه تأمین مالی جمعی و رایانش ابری بوده است (سلطانی و طهماسبی، ۱۳۹۹).

فین تک ها با سرعت زیادی در حال رشد هستند، درآمد بیشتری ایجاد می کنند و احتمال موفقیت دائمی افزون تری دارند (لیو، لی و وانگ^۳، ۲۰۲۰) نظر به پیشرفت های نوآوری، بانک ها برای حفظ و گسترش سهم بازار خود، باید خود را با نوآوری در عرصه خدمات مالی منطبق سازند، زیرا نوآوری یک عامل تمایز مهم در برابر رقبا و عاملی مهم برای پایداری مالی در صنعت بانکی تلقی می شود (کلیبر، بدووسکا - سوچکا، سوپرزینسکا و روتکووسکا^۴، ۲۰۲۱).

از سوی دیگر منطقی به نظر می رسد که در کنار پیشرفت فین تک ها، ناکارآمدی و مشکلات نظام بانکداری بررسی شود و تصویر دقیق تری از زیست بوم^۵ آینده بانکداری ترسیم شود. بانک ها در حوزه نوآوری درونی با چالش های بسیاری مواجهند که چرخه نوآوری و زمان ورود یک محصول و خدمت را به بازار طولانی می کند (تروجانسکی، مارینکوویچ، ساووی و کودانف^۶، ۲۰۱۵). برای دستیابی به موفقیت پایدار، باید با استفاده از منابع بیرونی نوآوری و همکاری با طرفین خارج از سازمان، قابلیت های جدید ایجاد کرده و مزیت های رقابتی مورد نیاز را کسب کرد (کوئتری^۷، ۲۰۱۹). اسکان و همکاران در پژوهشی در سال ۲۰۱۵، بیان داشتند که چهار پیشران آینده صنعت بانکداری را متحول خواهد ساخت که عبارتند از: پیامدهای بحران مالی، تغییر رفتار مشتریان بانکی، سرعت انتشار راه حل های نوآورانه فناوری اطلاعات و ظهور غیربانکی ها (اسکان، دیکرسون و مسعود^۸، ۲۰۱۵). مطالعات در حوزه فعالیت بانک و فین تک نشان می دهد که نقاط ضعف بانک ها و نقاط قوت فین تک ها و برعکس هم پوشانی دارند و هر دو با تکیه بر قوت های خود، قادرند مخاطرات

1. World Economic Forum

۲. گزارش مرکز پایش تجارت الکترونیکی ایران (۱۳۹۹). گزارش پانوراما فین تک.

3. Liu, Li & Wang

4. Kliber, Bedowska-Sojka, Rutkowska & Swierczynska

5. Ecosystem

6. Tornjanski, Marinkovic, Savoju & Cudanov

7. Coetzee

8. Skan, Dickerson & Masood

یکدیگر را پوشش دهند (اکنومیست اینتلجنس^۱، ۲۰۱۵). از مهم‌ترین دلایل مشارکت و همکاری بانکها و فین تکها می‌توان به ارائه خدمات ارزان‌تر، کاهش هزینه‌ها، ارزش بالقوه سهام‌داران، بهبود سودآوری از طریق افزایش درآمدها و کاهش ریسکها از طریق راه کارهای نرم‌افزاری و تجزیه و تحلیل بزرگ‌داده‌ها، تسهیل ایجاد مؤسسه‌های خدمات پولی برای ارائه خدمات پرداخت و نقل و انتقال وجود خرد، تحلیل مالی، مدیریت سبد دارایی، خدمات مشابه و توسعه فعالیت نهادهای موجود بازار متشکل پولی اشاره کرد (نجفی، ایران‌دوست، سلطان‌پناه و شیخ‌احمدی، ۱۳۹۸). عامل اصلی موفقیت در همکاری بانک و فین تک، صیانت از ویژگی‌های نوآورانه فین تک، سوق‌دادن ذهنیت‌های تیم همکاری به سوی ایده‌های جدید به کارگیری ظرفیت‌های بانکی مثل دانش، فرایندهای رسمی و دارایی‌ها است (ترسین و همکاران، ۲۰۲۱). اکثر بانکها برای برطرف کردن چالش‌ها و پیچیدگی‌های مرتبط با سناریوهای همکاری تلاش‌های گسترده‌ای می‌کنند ولی پژوهش‌ها و مطالعات فین تک از تحولات جاری در بخش مالی عقب مانده است (تروجانسکی و همکاران، ۲۰۱۵).

پژوهش پیش رو با بررسی پیشینه ادبیات علمی و خلأهای موجود، فرصتی برای مطالعات کاربردی پژوهشگران و دلالت‌هایی اجرایی برای متصدیان حاصل می‌کند. برای فهم بهتر مختصات همکاری بانک و فین تک، با استفاده از روش مرور نظام‌مند ادبیات^۲، منافع و پیشرانها، چالش‌ها، موانع و نیز انواع همکاری این دو نهاد در مقالات علمی تحلیل و بررسی شده است. بر این اساس، سؤال اصلی پژوهش حاضر این است که چه عواملی در شکل‌گیری الگوهای همکاری بانکها و فین تکها مؤثرند؟ و به این ترتیب، مرور پژوهش‌ها با رویکرد احصای مدل شکل‌گیری همکاری بانک و فین تک صورت گرفته و تلاش شده است که در انتهای پژوهش این الگو استخراج شود.

پیشینه پژوهش

همکاری بانک و فین تک

همکاری^۳ به فرایند بلندمدتی اطلاق می‌شود که طی آن دو طرف یا بیشتر برای کسب منافع مشترک با یکدیگر کار می‌کنند (بومر و مکسین^۴، ۲۰۱۸). همکاری‌ها در قالب استراتژی‌های همکاری بین سازمان‌ها ترتیب می‌یابند که از آن جمله می‌توان به موارد ذیل اشاره کرد (بردلی^۵، ۱۹۹۹):

- اتحادهای استراتژیک^۶ شامل تشکیل شرکت مشترک^۷؛
- سرمایه‌گذاری مستقیم شامل ادغام و تملیک^۸؛

1. Economist Intelligence
 2. Systematic Literature Review
 3. Cooperation
 4. Bomer & Maxin
 5. Bradley
 6. Startegic Alliance
 7. Joint Venture
 8. Merger and Aquisition

- سرمایه‌گذاری جزئی شامل تأمین سرمایه^۱ و حمایت‌های انکوباتوری^۲؛
- مشارکت‌ها شامل ایجاد کنسرسیوم^۳ و قراردادهای مدیریت مشترک.

بعضی از راهبردهای همکاری مندرج در بالا، در حوزه مشترک بانک‌ها و فین‌تک‌ها معنا می‌یابد؛ از این رو وقتی صحبت از همکاری بانک و فین‌تک به میان می‌آید، به معنای کارکردن این دو پدیده در راستای کسب منافع مشترک و بیشینه‌سازی سود از طریق یکی از اشکال همکاری است.

به‌منظور بررسی انواع همکاری میان این دو نهاد، مهم‌ترین راهبردهایی که در ادبیات علمی به‌عنوان الگوهای همکاری بانک و فین‌تک مورد اشاره قرار گرفته‌اند، در جدول ۱ خلاصه شده است.

جدول ۱. انواع الگوهای همکاری بانک و فین‌تک

شرح	روش همکاری
استفاده از خدماتی که فین‌تک‌ها به‌طور عمومی ارائه می‌دهند. برون‌سپاری برخی خدمات بانکی به فین‌تک	استفاده از خدمات فین‌تک
ارائه برخی خدمات و زیرساخت به فین‌تک‌ها از جمله API	ارائه خدمات به فین‌تک
خرید و تصاحب بخشی از سهام یک فین‌تک و استفاده از امکانات و خدمات آن	خرید سهام فین‌تک
همکاری با یک فین‌تک در خصوص بازار، مشتری یا توسعه محصول جدید	همکاری مشترک با فین‌تک
ایجاد یک شرکت مشترک به همراه فین‌تک و انجام فعالیت در قالب آن	سرمایه‌گذاری مشترک با فین‌تک
خرید فین‌تک و انضمام آن به بانک - ادغام فین‌تک در بانک	تملیک و ادغام
ایجاد شتاب‌دهنده فین‌تک و پرورش استارت‌آپ‌های فین‌تکی	شتاب‌دهی فین‌تک
سرمایه‌گذاری در تعداد از فین‌تک‌های نوپددهنده در مراحل نوپایی	سرمایه‌گذاری خطرپذیر در فین‌تک
ایجاد واحد فین‌تک در داخل بانک با بهره‌گیری از رهنمودها و نمونه‌های خارجی	ایجاد فین‌تک داخلی

جهت انجام پژوهش حاضر، مطالعه جامعی در پایگاه‌های علمی داخلی و خارجی صورت گرفت کتابخانه دانشگاهی بررسی شدند و طی این بررسی فقط به مطالعات مربوط به همکاری بانک و فین‌تک بسنده نشد، بلکه تلاش شد حوزه‌های مستقیم و غیرمستقیم مرتبط با موضوع نیز بررسی گردد. در نتیجه با توجه به حجم مطالعات بررسی شده و همچنین تنوع یافته‌های پژوهش، در این قسمت، به بخشی از نتایجی که از مرور نظام‌مند ادبیات به‌دست آمد، اشاره می‌شود. به همین منظور، در جدول ۲ به پژوهش‌هایی که در قلمروهای مختلف به موضوع فین‌تک پرداخته‌اند، اشاره شده است.

1. Fundng
2. Incubation
3. Consortium

جدول ۲. مهم‌ترین مقاله‌ها در قلمروهای مطالعاتی فین‌تک

قلمرو	موضوع	پژوهشگران و سال اجرای پژوهش	روش پژوهش
فین‌تک	مشوق‌ها و موانع توسعه بخش فین‌تک	کیلبر و همکاران، ۲۰۲۱	آمیخته
	مدل‌های غالب کسب‌وکار در حوزه فین‌تک	لیو و همکاران، ۲۰۲۰	کمی
	فرصت‌ها و چالش‌های فین‌تک در تأمین مالی اسلامی	سبا، کوثر و چادوری ^۱ ، ۲۰۱۹	کمی
	مرور نظام‌مند موضوعات و مسائل اصلی فین‌تک	میلیان و اسپینولا و کاروالهو ^۲ ، ۲۰۱۹	کیفی
	بررسی ابعاد فنی فین‌تک	گای، کیو و سان ^۳ ، ۲۰۱۸	کیفی
فین‌تک‌ها و مشتریان	رضایت مشتریان در حوزه دیجیتال با شواهدی از بانکداری اسلامی	زواری و عبدالهادی ^۴ ، ۲۰۲۱	کمی
	تأثیر ادراک مشتریان از منافع و ریسک‌های فین‌تک در استفاده از خدمات فین‌تک‌ها	ماسکارنهاس، پریتو، باروت و پریدس ^۵ ، ۲۰۲۰	کمی
	نیت کاربران بانک در استفاده از خدمات فین‌تک	هو، دینگ، لی و یانگ ^۶ ، ۲۰۱۹	کمی
	علل تمایل و اجتناب کاربران نسبت به فین‌تک	ریو و سزار ^۷ ، ۲۰۱۸	کمی
	تأثیرات فین‌تک بر رفتار کاربران	جاگتیانی و لمیو ^۸ ، ۲۰۱۸	کمی
فین‌تک‌ها و نهادهای مالی غیربانکی	نقش فین‌تک‌ها در تأمین مالی کسب‌وکارهای کوچک و متوسط	دراست و گرتسل‌برگ ^۹ ، ۲۰۲۱	کمی
	استفاده از دفاتر کل توزیع شده در اوراق بهادار	پریم ^{۱۰} ، ۲۰۲۰	کمی
	حکم‌رانی بلاکچین در بازار سرمایه	لی و شین ^{۱۱} ، ۲۰۱۸	کیفی
	فرصت‌های فین‌تک اسلامی از نظر قانون‌گذاری	احمد ^{۱۲} ، ۲۰۲۰	کمی
	تأثیر تغییرات رگولاتوری بر نوآوری فین‌تک‌ها	فریج ^{۱۳} ، ۲۰۱۸	کمی
	رگولاتوری فین‌تک و واسطه‌های مالی	سای و پنگ ^{۱۴} ، ۲۰۱۷	کیفی
بازپردازی رگولاتوری فین‌تک با رگ‌تک و سندباکس	آرنر، باربریس و باکلی ^{۱۵} ، ۲۰۱۷	کیفی	

1. Saba, Kouser & Chaudhry
2. Milian, Spinola & Carvalho
3. Gai, Qiu & Sun
4. Zouari & Abdelhedi
5. Mascarenhas, Perpetuo, Barrote & Perides
6. Hu, Ding, Li, Chen & Yang
7. Rio & Cesar
8. Jagtiani & Lemieux
9. Durst & Gerstlberger
10. Priem
11. Lee & Shin
12. Ahmad
13. Freij
14. Tsai & Peng
15. Arner, Barberis & Buckley

ادامه جدول ۲

روش پژوهش	پژوهشگران و سال اجرای پژوهش	موضوع	قلمرو
آمیخته	مگومدوف و همکاران، ۲۰۲۱	فرصت‌ها و چالش‌های فناوری‌های مالی دیجیتال برای امنیت مالی کشورها و جهان	فین‌تک‌ها و اکوسیستم اقتصاد
آمیخته	سوپرینا، کوندراتیووا و تسوتکوف ^۱ ، ۲۰۲۱	نقش فین‌تک‌ها در تضمین امنیت صنعت مالی	
کیفی	حداد و هارنوف ^۲ ، ۲۰۱۹	فرصت بازار جهانی فین‌تک	
کیفی	آزارنکووا، اشکودینا، سامرودوف، بابنکو و اونیشچنکو ^۳ ، ۲۰۱۸	تأثیر فین‌تک بر ثبات نظام مالی جهانی	فین‌تک‌ها و تأثیرات اجتماعی آنها
کمی	آپیا اتو و سانگ ^۴ ، ۲۰۲۱	نقش فناوری مالی بر کاهش فقر	
کمی	اوزیلی ^۵ ، ۲۰۱۸	تأثیر فین‌تک بر شمول مالی	

«فین‌تک‌ها و بانک‌ها» موضوعی است که در این مطالعه به آن پرداخته شده و تلاش شده است که از مناظر مختلف بررسی شود. در جدول ۳ شماری از پژوهش‌هایی که به‌طور مستقیم به بررسی موضوع همکاری بانک و فین‌تک پرداخته‌اند، اشاره می‌شود.

جدول ۳. برخی پژوهش‌های انجام شده در خصوص همکاری بانک‌ها و فین‌تک‌ها

شرح	روش	نویسندگان
تحلیل چستی تعامل بانک‌ها و فین‌تک‌ها با محوریت ریسک‌های ایجاد شده در بخش بانکی با افزایش نقش فین‌تک‌ها در کشور لیتوانی به‌عنوان یک کشور پیشرو در حوزه دولت دیجیتال	کمی	ترسین و همکاران، ۲۰۲۱
معرفی فرصت‌های ناشی از شکل‌گیری و توسعه فین‌تک‌ها در لهستان به همراه شناسایی تهدیدهای اصلی آن برای بخش سنتی صنعت خدمات مالی	آمیخته	کیلبر و همکاران، ۲۰۲۱
تأیید قابلیت فناوری‌های نوین در بخش بانکی به‌خصوص در حوزه تضمین امنیت سیستم‌های بانکی و ایجاد فضای امن کسب‌وکار	آمیخته	سوپرینا و همکاران، ۲۰۲۱
بررسی پدیده بلاکچین و به‌طور کلی دفاتر کل توزیع شده در تسریع عملیات بانکی به‌خصوص در حوزه پرداخت و حفظ امنیت کسب‌وکار و پذیرش آن در صنعت بانکداری	کمی	سیمس و دوالا توملاگا ^۶ ، ۲۰۲۱
شناسایی نقش مثبت فین‌تک‌ها در پذیرش بخشی از ریسک‌های متوجه بانک‌ها از جمله نکول وام و کاهش هزینه‌های عملیاتی بانکی به‌خصوص در بخش اعتبارسنجی مشتریان	کمی	دنگ، یونگ‌بین، لیو و ژائو ^۷ ، ۲۰۲۱

1. Svirina Kondratyeva & Tsvetkov
2. Haddad & Hornuf
3. Azarenkova, Shkodina, Samorodov, Babenko & Onishchenko
4. Appiah-Otoo & Song
5. Ozili
6. Sims & Daluwathumullagamage
7. Deng, Yongbin, Liu & Zhao

ادامه جدول ۳

نویسندگان	روش	شرح
دنرت ^۱ ، ۲۰۲۰	کیفی	چالش تحول دیجیتال برای نهادهای سنتی صنعت خدمات مالی با نگاهی به پیامدهای ورود فناوری‌های نوین به بخش سنتی خدمات مالی
احمد، ۲۰۲۰	کمی	استفاده از فین تکها در سیستم‌های بانکداری اسلامی از طریق ایجاد انطباق تراکنش‌ها و عملیات بانکی بر قوانین شریعت در ترکیه و بنگلادش
سبا و همکاران، ۲۰۱۹	کمی	شناسایی نقاط اشتراک و افتراق فعالیت‌های فین تک با بانکداری در حوزه تأمین مالی منطبق بر شریعت و ارائه پیشنهادهایی جهت به‌روزرسانی فرایندهای بانکداری اسلامی
ژائو، سای و وانگ ^۲ ، ۲۰۱۹	کمی	بهبود استراتژی‌های نوآوری خدمات برای تقویت مزیت رقابتی صنعت بانکی چین در خلال انقلاب فین تک با تعیین اولویت نوآوری در بانکها به‌عنوان مدلی برای کمک به تصمیم‌گیری در خصوص انتخاب روش‌های در اختیار گرفتن نوآوری
اسونسون، اودسن و وب ^۳ ، ۲۰۱۹	آمیخته	بررسی اتحادهای استراتژیک بانکها و فین تکها از نظر نیاز نهادی به مشروعیت-نهاد بانک توان سرمایه‌گذاری، پایگاه مردمی و احاطه به مقررات - نهاد فین تک ظرفیت نوآوری، توان توسعه فناوری و توانی تطبیق با رویه‌های بانکی
بومر و مکسین، ۲۰۱۸	کیفی	تدوین چارچوبی جهت تبیین چرایی همکاری فین تکها با نهادهای سنتی خدمات مالی همچون بانکها
لی و شین، ۲۰۱۸	کیفی	معرفی پارادایم جدیدی با استفاده از نوآوری مخرب، بانکداری آنلاین، مدل‌های کسب‌وکار فین تک، فناوری اطلاعات و نوآوری در صنعت مالی
لی، اسپیگت و سوینکلز ^۴ ، ۲۰۱۷	کمی	نقش مثبت سرمایه‌گذاری در فین تکها در بازدهی سهام بانکهای تجاری و نقش مکمل فین تک در فضای بانکداری سنتی
زالان و توفیلی ^۵ ، ۲۰۱۷	کیفی	بررسی استراتژی‌های بانکها در قبال نیاز به نوآوری و روی آوردن بانک به همکاری با فین تک در واکنش به نقش مخرب فین تک در اکوسیستم مالی بازارهای نوظهور
هان، جون و کانگ ^۶ ، ۲۰۱۷	کمی	اثرات فین تک‌های خدمات پرداخت و وام‌دهی بر رقابت و ثبات در صنعت بانکداری با بررسی تعامل بانک و فین تک برای ایجاد ثبات در اکوسیستم مالی و کاهش ریسک‌های خاص بانکها
پلاسیک و پیوتروفسکی ^۷ ، ۲۰۱۶	کیفی	بررسی استراتژی‌های مطلوب بانکها و اندازه‌گیری اهمیت نوآوری و نقش آن در کسب مزیت رقابتی برای بانک در حوزه پرداخت در بازار مالی لهستان
هانگ و لو ^۸ ، ۲۰۱۶	کیفی	مطالعه موردی برنامه استراتژیک یک بانک تایوانی برای سرمایه‌گذاری در فین تک با استفاده از مدلی شامل بازیگران، ارزش‌افزوده، قوانین، تاکتیک‌ها و محدوده قلمرو و بیان استراتژی‌های همکاری با فین تک به‌صورت شریک یا رقیب

1. Dehnert

2. Zhao, Tsai & Wang

3. Svensson, Udesen & Webb

4. Li, Spigt & Swinkels

5. Zalan & Toufaily

6. Han, Jun, & Kang

7. Polasik & Piotrowski

8. Hung & Luo

ضرورت همکاری بانک و فین تک

محیط خدمات مالی پس از بحران مالی ۲۰۰۷ تا ۲۰۰۸، در معرض تغییرات بسیاری بود. در دوره پس از بحران، بانکها با مشکلات بسیاری روبه‌رو هستند که یکی از مشکلات مهم، مسائل مربوط به رعایت مقررات است. بانکها باید چارچوب نظارتی بسیار سخت‌گیرانه تری را رعایت کنند. علاوه بر این، مشتریان اعتماد خود را به بخش بانکی از دست داده و برای نیازهای مالی خود به سمت گزینه‌های غیربانکی روی می‌آورند. این روندها و مشکلات جدید، محیطی دوستانه با فناوری مالی ایجاد کرده است، بنابراین امکان ایجاد استارت‌آپ‌های فین تک و توسعه یافته فراهم می‌کند (آرنر و همکاران، ۲۰۱۷). افزایش محبوبیت ارائه‌دهندگان جایگزین برای خدمات مالی، تقریباً ۳۰ درصد از درآمدهای بانکها را کاهش می‌دهد؛ از این رو ضرر بالقوه درآمدها به خودی خود برای اینکه بانکها را به همکاری آینده‌نگر با شرکت‌های فناوری مالی وادار کند، کافی است. در همین زمینه، دو پژوهشگر با بررسی گستره نفوذ دو فین تک وام‌دهی آنلاین در جایی که بانکداری سنتی آن نیاز را بی‌پاسخ گذاشته، فعالیت فین تک در حوزه‌های بکر بانکداری را توضیح داده‌اند (جاگتیانی و لمیو، ۲۰۱۸).

در زمینه ضرورت همکاری بانک و فین تک، دسته‌ای از پژوهش‌ها اساساً ضرورتی برای همکاری قایل نیستند. ۷۵ درصد از پاسخ‌دهندگان به پرسش‌نامه‌ای در خصوص انواع استراتژی‌های مطلوب در بانک‌های کوچک و بزرگ بهترین استراتژی را ارائه خدمات با کیفیت معرفی کردند و مبحث نوآوری خدمات رتبه چهارم این جدول را با ۲۹ درصد پاسخ در اختیار داشت. به نظر می‌رسد صرف پدیده نوآوری برای بانک‌ها اهمیتی ندارد و در قالب یک قابلیت سازمانی و منبع مزیت رقابتی می‌تواند در استراتژی بانک مؤثر باشد. در همین مطالعه در، ائتلاف با ۸ درصد پاسخ در رتبه دهم فهرست استراتژی‌های بانک‌ها قرار می‌گیرد. علی‌رغم اینکه نویسندگان به نقش کلیدی و اثرهای پدیده فین تک و به‌خصوص نوآوری‌های پرداخت در بازار لهستان اشاره می‌کنند، ضرورتی برای همکاری بانک با فین تک به‌عنوان یک استراتژی مشاهده نمی‌شود (پلاسیک و پیوتروسکی، ۲۰۱۸).

در بخش دیگری از پژوهش‌ها به‌صورت تجربی به ضرورت همکاری پرداخته شده است. ۸۲ درصد از ارائه‌دهندگان خدمات مالی تخمین می‌زنند که تا قبل از سال ۲۰۲۲، با فین تک‌ها همکاری کنند (کوئتری، ۲۰۱۹) و همکاری بانک و فین تک در واقع واکنشی به نقش تخریبگر فین تک‌ها در اکوسیستم مالی است (کیلبر و همکاران، ۲۰۲۱). برخلاف نظریه نوآوری تخریبگر^۱ که نهاد‌های سنتی در مواجهه با پدیده‌های مدرن، سپر پوششی برمی‌دارند، بانک‌ها به‌سمت همکاری حرکت می‌کنند. بر اساس آن نظریه، نهاد‌های سنتی با دفاع از مشتریان موجود یا راه اندازی یک واحد مستقل و خودسامانده برای تمرکز بر فرصت‌های تخریبگر، واکنش نشان می‌دهند (زالان و توفیلی، ۲۰۱۷). لی و همکارانش در مطالعه تأثیر سرمایه‌گذاری در فین تک‌ها بر بازدهی سهام ۴۷ بانک خرده‌فروشی فعلی ایالات متحده نتیجه می‌گیرند اگرچه سرمایه‌گذاری زیاد در فین تک بیش از آنکه اثر منفی بر بازدهی سهام بانک‌ها داشته باشد، اثر مثبتی بر جای گذاشته است. این نتیجه، بیش از آنکه نقش مخرب و یا حتی جایگزین برای فین تک‌ها قائل باشد، آن را مکمل بانکداری

سنتی می‌داند (لی و همکاران، ۲۰۱۷). در یک پژوهش کمی در خصوص تعامل فین تکها با نهادهای سنتی مالی، چن و همکارانش نشان دادند که خدمات مالی بر پایه اینترنت اول از همه صنعت بانکداری را هدف قرار داده و بعد از آن به حوزه بیمه و اوراق بهادار وارد شده است (چن، هیوون، چنگلو و لین^۱، ۲۰۲۰).

دسته آخر مقالات، علت و ضرورت همکاری را مورد بررسی قرار داده‌اند. نیاز به مشروعیت^۲ یکی از دلایلی است که فین تکها جهت فعالیت در اکوسیستم مالی با آن نیاز دارند تا از مجوزهای بانکها استفاده کنند و به فرایندهای خود وجهه قانونی بخشند. اسونسون و همکارانش اتحادهای استراتژیک بانک و فین تک را از منظر نیاز نهادی به مشروعیت تحلیل کرده‌اند. بانک و فین تک هر یک به دنبال، شریک بالقوه‌ای هستند تا بتوانند نیاز خود به مشروعیت را پاسخ دهند و این اتحاد می‌تواند مشروعیت سازمانی هر دو نهاد را حفظ، تقویت و اصلاح کند و به عنوان منبعی برای مزیت رقابتی هر دو نهاد به حساب آید. (اسونسون و همکاران، ۲۰۱۹). در پژوهشی چنین بیان شد که بانکها برای فین تکها فرصت حضور در شبکه‌ها را فراهم می‌آورند و با در اختیار گذاردن زیرساخت‌های نرم‌افزاری و سخت‌افزاری و نیز دارا بودن توان مالی بالا، امکان تولید خدمات و محصولات جدید را برای فین تکها فراهم می‌کنند. به این ترتیب با ایجاد امکان ورود به بازار برای فین تکها خود نیز از مزایای نوآوری بهره‌مند شده و تجربه مشتریان خود را بهبود می‌بخشند (بومر و مکسین، ۲۰۱۸). هان و همکارانش در تحلیل ثبات^۳ در اکوسیستم مالی به تعامل بانک و فین تک اشاره می‌کنند، در شرایط متقارن اقتصاد، اگر فین تکها در کنار بانکها رشد کنند و هم در سپرده‌پذیری و هم در وام‌دهی به صورت متوازن فعال باشند، در نهایت وام‌دهی پرریسک از بانک دور می‌شود و فعالیت بانکها به ثبات می‌رسد (هان و همکاران، ۲۰۱۷). بانکها با هدف حفظ روزآمدی خود در حوزه اصلی فعالیت، از قلمروهای نوین باز می‌مانند. از این رو، به سمت همکاری با استارت‌آپها حرکت می‌کنند تا هم در پروژه‌های جاری بانک و هم در عرصه‌های جدید به نوآوری برسند. این استراتژی ضمن اینکه با حفظ نسبت هزینه‌ای، رقبا را از بین می‌برد، اکوسیستم مالی را تثبیت می‌کند (درش و همکاران، ۲۰۱۸؛ باسول و پاتل، ۲۰۱۸).

عوامل مؤثر بر الگوی همکاری بانک و فین تک

در خصوص بررسی مختصات و ویژگی‌های همکاری و عواملی که بر انتخاب یک الگوی مشخص برای همکاری مؤثر است، ادبیات پراکنده^۴ بوده و در آن بیشتر به سویه بانکی این رابطه همکاری پرداخته شده است. به این معنی که بانکها به دلیل اینکه توازن رابطه به سمت آنها سنگین‌تر است دست بالا را در انتخاب روش تعامل در اختیار دارند. در پژوهشی قدیمی در رابطه با بانکها و شرکت‌های ارائه دهنده خدمت نوآورانه و فناورانه مالی برخی موارد را به عنوان عامل اصلی موفقیت یک بانک در این رابطه برشمردند از جمله حفظ حقوق مالکیت معنوی توسعه‌دهنده خدمات، ایجاد روحیه نوآوری در بانک و حمایت مدیریت ارشد از طرح‌های نوآورانه، انعکاس رویکرد نوآوری در چشم‌انداز و استراتژی‌های بانک و در

1. Chen, Huiwen, Chenglu & Lean
2. Need for Legitimacy
3. Constancy
4. Fargmented Literature

نهایت به کارگیری تمامی ظرفیت بانک همچون ساختار دانشی، فرایندهای رسمی و سرمایه انسانی آن در راستای تزریق نوآوری به سازمان. مهم است که رویکرد بانک پیوسته بوده و تغییرات در ساختار بانک به پیوستگی برنامه‌های نوآورانه آن خللی وارد ننماید (هرلی و هالت^۱، ۲۰۰۸).

محقق در بررسی اکوسیستم مالی لهستان، با برشمردن تملیک به‌عنوان روش مورد علاقه بانک‌های لهستانی در رابطه با فین‌تک‌ها به این نکته اشاره می‌کند که اگر فین‌تک خدمات مکمل خدمات بانک ارائه دهد و یا خدمات و راه حل‌های متداول بانکی را به روشی نوآورانه و جذاب‌تر عرضه کند به نحوی که بانک از آن منتفع شود، احتمالاً بانک برای تملیک فین‌تک ترغیب می‌شود. علاوه بر آن برآورد دو طرف از دوره عمر همکاری تأثیر مستقیمی روی الگوی همکاری داشته و در جای که بانک برآورد مثبتی نسبت به توان فنی فین‌تک در ایجاد نوآوری پایدار داشته باشد تمایل به سرمایه‌گذاری خطرپذیر بانک در سایر محصولات فین‌تک افزایش می‌یابد (انیلاک^۲، ۲۰۱۹).

چن و همکارانش در بررسی تأثیر همکاری با فین‌تک بر ابعاد سازمانی بانک این‌چنین نتیجه گرفته‌اند که در همکاری با یک فین‌تک، جایگاه طرفین در یک رابطه همکاری از لحاظ قدرت چانه‌زنی بر موضوعات قراردادی فی‌مابین تأثیرگذار بوده و تعهدهای آنها را نسبت به یکدیگر تعیین می‌کند. در این رابطه توان زیرساختی طرفین در کنار توان مندی فنی، عدالت ادارک شده از چگونگی توزیع منافع حاصل از همکاری، چگونگی برخورد با موضوعات مالکیت معنوی محصولات قبل و بعد از همکاری و نیز آینده مورد انتظار همکاری، تأثیر مهمی در انتخاب الگوی همکاری دارد (چن و همکاران، ۲۰۲۰).

دو پژوهشگر در مطالعه خود در خصوص سناریوهای مواجهه بانک‌ها با پدیده فین‌تک، به این نکته اشاره می‌کنند که بانک‌ها الگوی همکاری را انتخاب می‌کنند و فین‌تک‌ها در این رابطه قدرت چانه‌زنی بالایی ندارند. نوع بانک و بلوغ سازمانی آن در کنار رویکرد مدیریتی نوآور در ترغیب بانک به تعامل با یک فین‌تک مؤثر است. به‌علاوه برداشت بانک از آینده و روندهای صنعت در استراتژی آن متبلور شده و بانک را به سمت همکاری با یک فین‌تک سوق می‌دهد. در مواردی که بانک همکاری با فین‌تک را برمی‌گزیند بسته به اینکه فین‌تک‌ها خدمات حاشیه‌ای نسبت به خدمات معمول بانکی ارائه نمایند و یا خدمات جدید و مکمل بانکی عرضه کنند (مزیت رقابتی فین‌تک نسبت به بانک) و نیز بسته به اینکه فین‌تک‌ها از چه توان مندی فنی، تحلیلی و زیرساختی در مقابل بانک برخوردار باشند، الگوی همکاری متفاوتی برگزیده خواهد شد. در این حال موضوعاتی چون برداشت هر طرف نسبت به نیات طرف مقابل، مدت و گستره آن، ساختار مالکیتی مورد انتظار طرفین و نحوه توزیع منافع حاصله، در انتخاب الگوی همکاری حائز اهمیت خواهد بود (آشتا و بیوپاکروت^۳، ۲۰۱۸).

زالان و توفیلی با بررسی منافع همکاری از منظر بانک، فین‌تک و مشتری، افزایش اعتماد عمومی، امنیت مجازی، گسترش مقیاس، دسترسی به داده‌های گسترده و مشتریان و تطبیق با قوانین و مقررات از جمله منافع همکاری برای

1. Hurley & Hult
2. Anielak
3. Ashta & Biot-Paquerot

فین‌تک است. تجربه بهتر برای مشتریان، ارتباط با فین‌تک‌های توان‌مند، متصل ساختن سیستم فعلی بانک به یک سیستم چابک و هدف‌گیری بخش‌های جدید در مشتریان از مزایای همکاری برای بانک است. و در نهایت، دسترسی به گزینه‌های متنوع خدمات مالی، بهبود تجربه کاربری و افزایش فهم نظام مالی نسبت به اقتنانات نوین تحولات مالی در کاربران از مزایای این همکاری برای مشتریان خدمات است. آنها در پژوهش خود به بررسی همکاری بانک و فین‌تک در منطقه MENA^۱ پرداخته و در یک رویکرد کیفی استراتژی‌های بانک‌ها را در قبال فین‌تک‌ها مشخص نموده‌اند. آنها چنین نتیجه گرفته‌اند که آینده صنعت بانکداری در همکاری بین این دو نهاد نهفته است و اساس این همکاری بر خدمات مکمل و جایگزین هر یک از این دو طرف بنا نهاده شده است. نوع بانک (تجاری، تعاونی، سرمایه‌گذاری و...)، استراتژی بانک در برخورد با مفهوم نوآوری، مزایای رقابتی فین‌تک در مقابل بانک، برداشت بانک نسبت به ریسک‌های همکاری، نقش نهاد قانون‌گذار در فضای فعالیتی طرفین و نزدیکی چشم‌اندازهای بانک و فین‌تک از عواملی هستند که بانک‌ها را به سمت ایجاد یک فین‌تک داخلی و یا مشارکت با یک فین‌تک از طریق سرمایه‌گذاری در آن و یا ایجاد یک اتحاد استراتژیک سوق می‌دهد (زالان و توفیلی، ۲۰۱۷).

رومنووا و کودینسکا معتقدند تعامل نزدیک بانک و فین‌تک موجب بهره‌مندی بانک‌ها از مزیت رقابتی فین‌تک‌ها می‌گردد. خدمات مالی استاندارد و کم‌هزینه، خدمات مبتنی بر اینترنت و تمرکز جغرافیایی کمتر، تغییر رفتار مصرف‌کننده، مقررات کمتر در زمینه خدمات مالی، ریسک نسبتاً کمتر خدمات و محصولات مالی از مزایای رقابتی فین‌تک است که عاید بانک می‌شود لذا وجود مزایای رقابتی قابل توجه، ارائه خدمات منحصربه‌فرد و حرکت در مسیری که از لحاظ قانون‌گذاری از مبهم نیست، سوی بانک‌ها مد نظر قرار می‌گیرد. البته بانک‌ها دغدغه وابستگی زیاد به راه‌حل‌های نوآورانه داشته و در ایجاد یک رابطه همکاری، تلاش می‌کنند این ریسک را کاهش دهند. ضمن آنکه وجود کانال‌های بانکی متعدد و پراکندگی جغرافیایی گسترده بانک، اثر معکوس بر تمایل آن به همکاری با یک فین‌تک دارد، اگرچه حتی در چنین مواردی بانک رویکرد ایجاد قابلیت‌های فین‌تکی در خود را نادیده نمی‌انگارد. در این رابطه رومنووا و کودینسکا ریسک‌های همکاری بانک و فین‌تک را از زاویه دید بانک‌های سنتی این گونه برمی‌شمارند: ۱. کاهش سهم بازار بانک‌ها به خاطر رقابتی جدید، به‌خصوص فین‌تک‌های پرداخت، کارت اعتباری و پس‌انداز؛ ۲. کاهش حاشیه سود بانک‌ها؛ ۳. افزایش ریسک‌های عملیاتی بانکداری و ریسک کلاه‌برداری؛ ۴. وابستگی زیاد بانک‌ها به راه‌حل‌های فناورانه مالی (رومنووا و کودینسکا^۲، ۲۰۱۷).

در پژوهشی در تایلند به هزینه ایجاد خدمات جدید توسط بانک‌ها اشاره شده و اینکه بانک‌ها با تحلیل هزینه و فایده یک همکاری، این روش را برای تزریق نوآوری در خدمات خود برمی‌گزینند تا نیازمندی‌ها نوآورانه خود را برطرف نموده و به درخواست‌های فزاینده محیطی برای به‌روز بودن، پاسخ مناسب دهند. ذکر این نکته ضروری است که بانک‌ها به علت سالیان دراز فعالیت در محیط پیچیده صنعت، توانایی مدیریت پیچیدگی‌های نوآوری بانکی را دارا هستند. در سمت دیگر فین‌تک‌ها، خواهان ریسک کمتر بوده و تمایل دارند پیش‌بینی‌پذیری محیطی خود را افزایش دهند؛ از این رو

1. Middle East and North Africa
2. Romanova & Kudinska

فین تک‌ها با توجه به توانایی کمتر در مدیریت پیچیدگی‌های نوآوری‌های بانکی، با ورود به همکاری، خواستار ریسک کمتر و سرمایه‌گذاری کامل هستند که در بیشتر موارد این موضوع به تملیک یک فین تک توسط بانک می‌انجامد. این پژوهشگر بیان می‌کند بانک‌ها با پیگیری استراتژی مشارکت می‌توانند بدون اینکه درگیر هزینه‌های گزاف سرمایه‌گذاری شوند، دامنه خدمات را فراتر از حد خود گسترش دهند. کارآفرینان فین تکی، که توانایی کمتری در مدیریت پیچیدگی‌های نوآوری‌های بانکی دارند، با ورود به همکاری، خواستار ریسک کمتر و سرمایه‌گذاری کامل هستند (وانگلیمپیارات، ۲۰۱۷).

بومر و مکسین دو محقق آلمانی با بررسی مدل کسب‌وکار ۶۲۹ فین تکی دریافتند که فین تک‌ها از طریق همکاری با بانک‌ها در شبکه‌های صنعت قرار می‌گیرند و با بهره‌مندی از زیرساخت‌های قدرت‌مند بانک‌ها می‌توانند محصولات و خدمات نوین تولید کنند. در یک رابطه همکاری، فین تک برای دسترسی به بازار مشتریان انبوه، نیازمند همراهی یک بانک هستند و در نتیجه این دسترسی، سود آنها (به‌عنوان یک هدف جنبی) افزایش می‌یابد. آنها ضمن بررسی دلایل فین تک‌ها از جست‌وجوی فرصت‌های همکاری با نهادهای مالی سنتی به این نتیجه رسیدند که فین تک‌ها تحت انواع مختلف همکاری با یک بانک قادر هستند که محصولات خود را تحت عناوین معتبرتری عرضه کرده و به فروش برسانند. لذا تعهد بانک به ایجاد ارتباطی که طی آن فین تک بتواند به تولید محصولات جدید و عرضه آن به بازار جدید ادامه دهد، در تمایل فین تک‌ها برای همکاری بسیار مؤثر است. در این رابطه رفتار فرصت‌طلبانه بانک در خصوص همکاری، عدم احترام به اهداف و برنامه‌های فین تک و یا برآورد ناصحیح از ارزش آورده‌های دانشی فین تک از سوی بانک اثر سوئی بر این همکاری خواهد داشت (بومر و مکسین، ۲۰۱۸).

لی و شین در مقاله خود با اشاره به چالش‌های اساسی در تعامل بانک و فین تک، انتخاب یک فن تک مناسب برای همکاری و انتخاب نوع این همکاری را اولین چالش پیش‌روی بانک‌ها دانسته‌اند. در ادامه برای اینکه بانک روزآمدی در عرصه‌های بیشتری از خدمات را حفظ کند با طیف وسیعی از پیشنهادات نوآورانه روبرو است و انتخاب اینکه کدامیک از خدمات پیشنهادی، ارزش افزوده بیشتری برای بانک ایجاد می‌کند نیز چالش دیگری است که بانک با آن روبرو است. به همین خاطر بانک‌ها تلاش می‌کنند با توجه به اهداف و استراتژی‌های خود و نیز توان‌مندی فنی-تحلیلی فین تک‌ها، آن فین تکی را برای همکاری برگزینند که با کمک آن بتوانند حداکثر محصولات و خدمات مورد نیاز بازار را عرضه کنند. به این ترتیب مدیریت یکپارچه خدمت‌رسانی به مشتری با سهولت بیشتری انجام خواهد شد. از سوی دیگر بانک‌ها زیرساخت‌ها سنگین موجودی دارد که خدمات فین تک‌ها باید از قابلیت یکپارچگی در این سیستم‌ها برخوردار باشند؛ لذا بساری از بانک‌ها برنامه‌های انکوباتوری را آغاز نموده‌اند که از طریق آن فرایندهای بانکداری سنتی از ابتدا با مدل‌های جدید فناوری و کسب‌وکار سازگاری پیدا می‌کنند (لی و شین، ۲۰۱۸).

در میان مطالعات، تنها پژوهشی که به‌صورت جامع، هم به انواع همکاری اشاره کرده و هم در فضایی گسترده‌تر، مختصات همکاری را در سیزده محور تحلیل کرده، مقاله درش و همکاران در سال ۲۰۱۸ است. آنها با بررسی ۱۳۶

همکاری واقعی بانک و فین‌تک در اروپا و آمریکا و همچنین مصاحبه با ۱۲ خبره بانکی، ابعاد همکاری بانک و فین‌تک را شناسایی کرده‌اند و در نهایت ضمن بررسی الگوهای موجود در داده‌ها، شش نوع از همکاری بانک و فین‌تک را به‌عنوان گونه‌های غالب در همکاری معرفی کرده‌اند. نوع همکاری، نوع نوآوری، بلوغ نوآوری، جایگاه در زنجیره ارزش، اکوسیستم کسب‌وکار، صاحب نوآوری، نوع بانک، کانال توزیع اصلی بانک، نقش بانک، هدف استراتژیک بانک، دسته‌بندی فین‌تک، بلوغ فین‌تک و مجوز بانکی برای فعالیت فین‌تک، محورهای کلیدی در مختصات آنان است (درش و همکاران، ۲۰۱۸).

انواع همکاری بانک و فین‌تک

هانگ و لو همکاری بانک و فین‌تک را در قالب دو راهبرد معرفی کردند. راهبرد اول، بالا به پایین است که در آن، بانک از فین‌تک‌های عمومی و غیر انحصاری برای خدمات خود استفاده می‌کند تا مشتری بانک بتواند حساب بانکی یا کارت اعتباری خود را با کیف پول یا برنامه این شرکت فین‌تکی پیوند دهد. چنین شرکت‌های فین‌تکی به دنبال رونق بازار کار خود هستند و با بانک‌های دیگری هم همکاری دارند. راهبرد دوم، پایین به بالاست و در آن یک شرکت فین‌تکی که چندین سال به‌عنوان خدمات‌دهنده در صنایع خرده‌فروشی فعالیت کرده و نیاز خریداران را به خوبی می‌داند، پایگاه مشتریان قابل توجهی به دست آورده و همکاری بانک با این فین‌تک خاص می‌تواند، بانک را به‌صورت اختصاصی به گستره جدیدی از مشتریان مرتبط کند و بانک را وارد اقیانوس آبی کند (هانگ و لو، ۲۰۱۷). آنچه در مطالعه آنها مبنا قرار گرفته، اختصاصی یا غیراختصاصی بودن همکاری است. پلاسیک و پیوتروسکی همکاری را فقط در بُعد زمان تحلیل کرده و به این پرداختند که آیا بانک‌ها تمایل دارند در حوزه‌هایی از فین‌تک که سریعاً و در کوتاه‌مدت می‌تواند سهم بازار زیادی برای آنها تصاحب کند سرمایه‌گذاری کنند یا نه؟ این پژوهش نشان داد که بانک‌ها از الگوی سرمایه‌گذاری مشترک بلندمدت استفاده می‌کنند که نیازمند رشد طولانی‌مدت آنها است. بانک‌ها در مراحل اولیه رشد استارت‌آپ‌های پرداخت سرمایه‌گذاری می‌کنند تا در بلندمدت نتیجه دهد (پلاسیک و پیوتروسکی، ۲۰۱۶).

باسول و پاتل با تحلیل شبکه ارتباطی اکوسیستم فین‌تک با تمرکز بر دو استراتژی سرمایه‌گذاری و تملیک دریافتند بانک‌های سنتی تمایل بیشتری دارند تا در مرکزیت اکوسیستم در نقش خریدار فعالیت کنند تا سرمایه‌گذار (باسول و پاتل، ۲۰۱۸). آنیلاک ضمن بررسی فین‌تک در اکوسیستم مالی لهستان به بررسی فعالیت بانک‌ها در اکوسیستم بانک‌ها می‌پردازد و گستره فعالیت شش شتاب‌دهنده‌های بانکی را در حوزه فین‌تک تشریح می‌کند. او بیان می‌کند راه‌اندازی شتاب‌دهنده فین‌تکی توسط بانک‌ها مطابق با روند تحریک نوآوری‌های مالی در بازار داخلی توسط بانک‌ها، روشی برای حفظ کنترل بر ایده و دستیابی به استعدادهای برتر است (آنیلاک، ۲۰۱۹).

آشتا و بیوپاکروت به سناریوهای همکاری اشاره کرده‌اند و بیان می‌کنند بانک‌ها نسبت به ظهور فین‌تک‌ها هوشیار شده‌اند از این رو، به دنبال سناریویی در مواجهه با فین‌تک‌ها هستند آنها در مطالعه خود، به پنج سناریو بانکی اشاره کرده‌اند: در سناریو اول، رفتار منجمد و غیر صمیمانه‌ای دارند و منتظر می‌مانند تا فناوری به بلوغ کامل خود برسد. سناریو دوم، سناریو جنگ و رقابت است و بانک‌ها به کمک نوآوری‌های پایداری تلاش می‌کنند در صحنه رقابت بمانند. سناریو سوم این است که بانک‌ها، استارت‌آپ‌های فین‌تکی را در صورتی که ظرفیت رشد در ناحیه حاشیه‌ای فعالیت‌های بانکی

داشته باشند بخرند. سناریوی چهارم این است که بانک باید با نهادهای قدرتمندتر از خودش یعنی با شرکتهای بزرگ فناوری مانند اپل و آمازون رقابت کند. سناریو پنجم، ائتلاف استراتژیک بانک با شرکتهای فین تک است تا به کمک آنان نوآوری ترکیبی ایجاد کنند و به صورت مشترک، خدمات ارائه کنند. این سناریو به صورت خاص برای بانکهای کوچک می تواند مفید باشد (آشتا و بیوپاکروت، ۲۰۱۸).

لی و همکارانش، چهار نوع همکاری را در بیان تفصیلی انواع همکاری و طبقه بندی آن برمی شمارند: ۱. همکاری مشترک ۲. برون سپاری خدمات به فین تکها ۳. سرمایه گذاری مشترک ۴. تملیک (لی و همکاران، ۲۰۱۷). در پژوهشی دیگر توسط لی و شین، ایجاد فین تکهای داخلی درون بانک و شتابدهی و پرورش استارت آپهای فین تک نیز به آنها افزوده می شود (لی و شین، ۲۰۱۷). درش و همکارانش با معرفی مختصات همکاری بانک و فین تک در سیزده محور چارچوبی جهت تعیین استراتژی همکاری بانک و فین تک استخراج کردند. در مدل درش و همکارانش، سه جزء کلی وجود دارد: بانک، فین تک و متغیرهای عمومی که برچسب مشخصی ندارند. بر اساس این پژوهش بانکها و فین تکهایی که همکاری کرده اند در شش خوشه اصلی جا گرفته اند و هر کدام از این خوشه ها ترکیب متفاوتی از محورهای این چهارچوب را برگزیده اند.

- خوشه اول: سرمایه گذاری در فین تکها در قالب تشکیل اتحاد و دستیابی به اکوسیستم فین تک
- خوشه دوم. خرید فین تک و یکپارچه سازی پلتفرم نوآورانه فین تک با کانالهای خدماتدهی فعلی
- خوشه سوم. نوآوری در سامانه یکپارچه بانکی برای بهینه سازی فرایندهای بانک تا مشتری
- خوشه چهارم. دسترسی به بازار سرمایه از طریق ارائه خدمات بانکی به فین تکها و دسترسی به سهم بازار آنها
- خوشه پنجم. خدمات چند درگاهی برای نوآوری در فرایند بانک تا مشتری در اکوسیستم بانکی
- خوشه ششم. همکاری در مراحل نوپای فین تکها برای دسترسی به فناوری (درش و همکاران، ۲۰۱۸).

روش شناسی پژوهش

روش پژوهشی مورد استفاده در این مقاله مرور نظام مند بر ادبیات به منظور بررسی مطالب علمی منتشر شده در زمینه همکاری بانک و فین تک بوده است و بر اساس آن منابع پیشین جمع آوری و تلاش می شود که فقط مطالعات باکیفیت مدنظر قرار گیرد. بنابراین، از آنجا که هدف این پژوهش، ارائه الگوی شکل گیری همکاری بانک و فین تک است عوامل، فرایندها و مشخصههایی که به شکل گیری این الگو می انجامند، از ادبیات موجود احصا شده و بر اساس آنها الگویی استنتاج می شود که گویای نحوه شکل گیری همکاری بانکها و فین تکها باشد.

مراحل انجام مرور نظام مند

روش مرور نظام مند، یکی از روشهایی است که می توان از طریق آن عوامل و سازوکارهای مؤثر بر شکل گیری الگوی همکاری بانک و فین تک را بر اساس یافته های پراکنده حاصل از پژوهش های پیشین، شناسایی کرد. به همین منظور، به مدت ۷ ماه (در فاصله آبان ۱۳۹۹ تا اردیبهشت ۱۴۰۰) مرور نظام مند ادبیات علمی موجود انجام گرفت. یکی از ابزارهای

اهداف	شرح
	start*up* OR "financial* start*up*" OR "start up* financial" OR "start-up* financial" OR "startup* financial" OR "start up* bank*" OR "start-up* bank*" OR "startup* bank*" OR "start up* banking*" OR ... <i>NOT:</i> ("SUR*FIN*TECH*" OR "FIN* technique*" OR "fintech*v OR "findings*tech*" OR "financial* technological" OR "financially* technologically")
انتخاب مقالات	در پژوهش حاضر از میان انواع نوشته علمی، فقط مقاله‌های علمی - پژوهشی و مروری چاپ شده در مجلات معتبر مدنظر قرار گرفتند. این معیار تضمین می‌کند که نوشته‌ها دآوری تخصصی شده‌اند و حداقل شرایط لازم را برای انتشار داشته‌اند. هیچ محدودیتی در جغرافیای انتشار اعمال نشده و مقالات همه مناطق در این مطالعه بررسی شده‌اند. در میان منابع علمی تنها مواردی که به صورت رسمی چاپ و منتشر شده‌اند مبنای مرور قرار گرفته و نسخه پیش‌نویس مقالات چاپ‌نشده جهت حفظ اعتبار و انسجام پژوهش حذف شده‌اند. همچنین مقالات به زبان فارسی و انگلیسی در این پژوهش مورد بررسی قرار گرفته‌اند.
غربالگری مقالات	به منظور غربالگری اولیه مقالات پرسش‌نامه‌های مبتنی بر قلمروهای گوناگون در مطالعات فین تک طراحی شد که گزینه همکاری بانک و فین تک، مقاله مورد بررسی را در مرحله اول نگه داشته و مشمول مطالعه می‌نمود. واژگانی همچون همکاری، ائتلاف و فین تک در نمایش چکیده و عناوین مقالات مورد بررسی قرار گرفت تا خطای کمتری رخ دهد.
فرایند جمع‌آوری داده‌ها	در پژوهش حاضر پرسش‌نامه‌ای برای مرحله دوم گشت و مبتنی بر سؤال‌های پژوهش، مقالات بررسی شدند. در این بخش فهرست و تعریف تمام متغیرهایی که داده‌های آنها مورد جست‌وجو قرار گرفته و هر گونه مفروضات و ساده‌سازی که انجام شده است، توصیف می‌شود. از آنجا که این مرور ادبیات، محتوایی بود، اطلاعات مربوط به روش پژوهش کمتر مورد تأکید قرار گرفت. آنچه از هر مرحله استخراج شد، متناظر با سؤالات محتوایی پژوهش بود. توزیع فراوانی سال انتشار مقالات و ژورنال مقاله مربوطه نیز استخراج گردید تا اعتبار مقالات منتخب بیان شود.
خطر وجود تورش در تک تک مطالعات	در این بخش روش ارزیابی تورش در تک تک مطالعات (با لحاظ اینکه در حین مطالعه و یا در نتیجه گزارش به وجود آمده است) شرح داده می‌شود و اینکه چگونه می‌توان از اطلاعات به دست آمده در مرحله تجزیه و تحلیل داده‌ها استفاده کرد. در پژوهش حاضر از آنجا که همه مقالات منتخب در ژورنال‌های معتبر به چاپ رسیده‌اند، این موضوع محل بحث نیست.
اقدامات خلاصه‌سازی و ارائه نتایج	از آنجا که این پژوهش به صورت توصیفی، مرور ادبیات کرده است به صورت مشخص هر یک از مقالات منطبق با مؤلفه‌های مورد سؤال تحلیل و بررسی کیفی شده‌اند و از شاخص‌های آماری در این زمینه استفاده نشده است. در این بخش هر گونه ارزیابی از خطر تورش که ممکن است شواهد تجمعی را تحت تأثیر قرار دهد (از جمله تورش چاپ، انتخاب مطالعه‌ای خاص در طی انجام کار) مشخص می‌شود. در این مقاله، انباشت تجمعی مقالات انجام نشده است. بنابراین، بررسی این مؤلفه در پژوهش حاضر مورد نیاز نیست.
خطر تورش در تمامی مطالعات	

یافته‌های پژوهش

به منظور نیل به یافته‌های این پژوهش، جست وجوی وسیعی بر اساس ترکیب کلیدواژه‌های مشخص، در طول بازه ۲ ماهه از میان پایگاه‌های داده‌هایی از قبیل اسکوپوس (ساینس دایرکت^۱)، شبکه علم، امرالد و همچنین پایگاه داده‌های فارسی زبان SID انجام گرفت و در نهایت، از میان ۹۸۶ پژوهش، ۴۱ پژوهش نهایی بیشتری را با موضوع مدنظر داشتند و همچنین واجد اعتبار و کیفیت لازم بودند، بر اساس بیانه پریزما استخراج شده و به طور عمیق بررسی شدند. شایان ذکر است که فصل مشترک تمام مقاله‌های منتخب، پرداختن به پدیده همکاری بین دو نهاد بانک و فین تک و عوامل مؤثر در این همکاری بوده است (جدول ۵).

جدول ۵. اطلاعات پژوهش‌های بررسی شده به روش نظام‌مند

نویسندگان و سال انتشار	طرح پژوهش	هدف و تمرکز مطالعه	یافته‌های پژوهش
ترسین و همکاران، ۲۰۲۱	کمی	تجزیه و تحلیل تعامل بانکها و فین تکها با استفاده از ماتریس SWOT و تحلیل PESTEL	فین تک در لیتوانی اثر تخریبی بر بانکداری نداشته دو طرف تمایل به استفاده از انواع روشها برای همکاری دارند
کیلبر و همکاران، ۲۰۲۱	آمیخته	نمایش فرصت‌های ناشی از وجود فین تک در لهستان و توسعه آتی آن به همراه شناسایی مهم‌ترین تهدیدات این پدیده	لهستان بازاری مستعد با رشدی سریع برای فین تکهاست و الزامات فنی و زیرساختی مناسبی برای توسعه این بخش وجود دارد. مباحث قانونی بزرگ‌ترین مانع توسعه است.
دنگ و همکاران، ۲۰۲۱	کمی	رابطه بین فین تکها و رفتار ریسک‌پذیر بانکهای کوچک و متوسط با محوریت مشاوران روباتیک	توسعه فین تکها از مسیریابی چون حاشیه سود، نرخ بهره داخلی، قابلیت‌های مدیریتی و قدرت رقابت خارجی، ریسک‌پذیری بانکها را افزایش می‌دهد.
سویرینا و همکاران، ۲۰۲۱	آمیخته	ضرورت بکارگیری سیستم‌های امنیتی مدرن برای ایجاد فضای کسب‌وکار امن برای بانکها و اهمیت ردیابی و پایش تهدیدات و ریسک‌های استفاده از فناوری	توسعه فناوری‌های مالی نوآورانه و دیجیتالی شدن فرایندهای بانکی شده و استفاده از فناوری این فرصت را برای بانکها ایجاد کرده تا فرایندهای کاری خود را بهبود بخشیده و بروز کنند. لذا بانکها در همکاری با فین تکها ریسک خود را کاهش داده و ضریب موفقیت را افزایش می‌دهند.
زواری و عبدالهادی، ۲۰۲۱	کمی	بررسی کمی اثرات دیجیتالی شدن خدمات مالی توسط فین تکها از نگاه بانکداری اسلامی و اندازه‌گیری رضایت مشتریان	همکاری بانکهای اسلامی و فین تکها اثرات مثبتی بر رضایت مشتریان این بانکها اثر مثبت دارد لذا استفاده از خدمات فین تکها در سیستم بانکداری مطلوب خواهد بود.
لیو و همکاران، ۲۰۲۰	کمی	بررسی مدل کسب‌وکار فین تکها از طریق مطالعه روند ۱۰ ساله تکامل این پدیده در متون مطالعاتی و مؤسسه‌های پژوهشی	ارائه یک طبقه‌بندی از مدل‌های کسب کار فین تکها و تعیین نقاط اتصال کلیدی این مدلها با کسب‌وکار بانکی
چن و همکاران، ۲۰۲۰	کمی	مطالعه تفاوت تأمین مالی از طریق بانکها و شرکت‌های فین تک، و نقش اینترنت در استفاده بیشتر از منابع بانکها	تأیید وابستگی متقابل تأمین مالی بانکی اینترنتی و شناسایی نقاط شکست هر یک در مقابل دیگری و تأکید بر نزدیکی تأمین مالی بانکی و اینترنتی از طریق افزایش ریسک‌پذیری بانکها در تأمین مالی
پریم، ۲۰۲۰	کمی	بررسی منافع و ریسک‌های استفاده از دفاتر کل توزیع شده به‌عنوان یکی از اصلی‌ترین زیربناهای فین تکها در تسویه بانکی	شناسایی نقاط خلأ مقررات و موانع قانونی و شناسایی حوزه‌های قابل ارتقا و بروزرسانی جهت کاهش ریسک استفاده از دفاتر کل توزیع شده

ادامه جدول ۵

نویسندگان و سال انتشار	طرح پژوهش	هدف و تمرکز مطالعه	یافته‌های پژوهش
دنرت، ۲۰۲۰	کیفی	شناسایی چابکی ارتباط ابعاد تحول دیجیتال و عملکرد یک نهاد مالی سنتی همچون بانک	تأیید تأثیر مثبت بازاریابی دیجیتال در بانک‌ها بر سطوح مختلف عملکردی سازمان بانک و اتخاذ استراتژی‌های مختلف جهت دیجیتالی شدن توسط بانک‌ها
دارنف، فرولوا و اوچيرووا، ۲۰۱۹	کمی	اندازه‌گیری عملکرد مالی بعد از ادغام و تملیک یک شرکت فین‌تک توسط مؤسسه‌های مالی	مشاهده عایدی بلندمدت به‌طور متوسط غیرعادی در بانک‌هایی که به ادغام و تملیک فین‌تک‌ها پرداخته‌اند و تأیید اثر مثبت ادغام بر ارزش سهام بانک‌ها
میلیان و همکاران، ۲۰۱۹	کیفی	شناسایی مفهوم فین‌تک، ترسیم روندهای مطالعاتی در فین‌تک، نقاط قوت و ضعف پدیده فین‌تک در صنعت خدمات مالی	ارائه یک طبقه‌بندی از فین‌تک، کاربست فین‌تک در صنعت خدمات مالی، شناسایی و طبقه‌بندی تهدیدات فین‌تک‌ها برای نهادهای مالی سنتی، شناسایی موانع بر سر راه توسعه فین‌تک‌ها از جمله حوزه مقررات و قوانین ارتباط فین‌تک‌ها و نهادهای مالی سنتی
اسونسون و وب، ۲۰۱۹	آمیخته	بررسی اتحاد استراتژیک به‌عنوان یکی از راه‌های کسب مشروعیت فین‌تک‌ها و بانک‌ها جهت فعالیت در فضای در حال تغییر صنعت مالی	ایجاد حق فعالیت در بازارهای خاص، با افراد خاص و امکان ائتلاف با سایر اعضای اکوسیستم به‌عنوان نتایج کسب مشروعیت بانک‌ها و فین‌تک‌ها در همکاری و ایجاد اتحاد با یکدیگر و تأثیر این مشروعیت بر فعالیت آنها
هو و همکاران، ۲۰۱۹	کمی	بررسی مؤلفه‌های پذیرش فین‌تک توسط مشتریان بانکی	تأیید اثر مثبت اعتماد و ریسک ادراک شده مشتریان بانک‌ها بر پذیرش خدمات فین‌تکی
آنیلاک، ۲۰۱۹	کیفی	ترسیم تصویر جامع از فین‌تک و تجزیه و تحلیل انواع و اشکال رابطه‌های احتمالی فین‌تک‌ها با نهادهای مالی سنتی به‌خصوص بانک‌ها	تأکید بر رشد سرمایه‌گذاری بانک‌ها در فین‌تک‌ها و نیز افزایش روی آوردن به سایر اشکال همکاری با فین‌تک‌ها از سوی بانک‌ها به دلیل تمایل فزاینده بانک‌ها به برآورده ساختن درخواست‌های مشتریان در استفاده از فناوری‌های مدرن
ژائو و همکاران، ۲۰۱۹	کمی	مطالعه واکنش بخش بانکداری در پاسخ به چالش فین‌تک‌ها و ارزیابی استراتژی‌های نوآوری که بانک‌ها برای پایداری خود در انقلاب فین‌تک اتخاذ می‌کنند.	معرفی مفاهیم جدید خدمات، نوآوری سازمانی و نوآوری فنی به‌عنوان پاسخ بانک‌ها به چالش فین‌تکی و ارائه یک طبقه‌بندی از استراتژی‌های همکاری بانک‌ها و فین‌تک‌ها
وایوس، ۲۰۱۹	کمی	مطالعه ارتباط بین رقابت‌پذیری بانک‌ها و ثبات در صنعت بانکداری با توجه به وجود پدیده فین‌تک	معرفی مؤلفه‌های تهدیدات فین‌تکی برای ثبات فضای صنعت بانکداری

ادامه جدول ۵

نویسندگان و سال انتشار	طرح پژوهش	هدف و تمرکز مطالعه	یافته‌های پژوهش
ناواری، کالزولاری، فرناندز و پوزولو، ۲۰۱۸	کیفی	مطالعه پدیده فین تک و نحوه تعامل آن با بانکها	تأیید عدم وجود عوامل تهدیدآمیز برای بانکها از سوی فین تکها و وجود احتمال هم‌افزایی آنها در حوزه‌هایی همچون کاهش ریسک، افزایش سرعت ارائه خدمات و ارتقای کیفیت و دسترسی به بازارها
بومر و مکسین، ۲۰۱۸	کیفی	بررسی دلایل تمایل استارت‌آپ‌های مالی (فین تکها) به همکاری با نهادهای مالی سنتی	بهره‌مندی فین تکها از مزایای قرارگیری در شبکه در همکاری با بانکها که قادر به تولید محصولات جدید و دسترسی به بازارهای خاص خواهند بود.
جاگتیانی و لمیو، ۲۰۱۸	کمی	مطالعه حوزه‌های فعالیت فین تک‌های وام‌دهی در خرده‌بازارهای نادیده‌گرفته شده توسط بانک‌های سنتی	فعالیت دو فین تک اول وام‌دهی دنیا در بخش‌هایی از بازار که شعب بانکها سنتی کمتر وجود دارند و یا در جاهایی که تراکم بازار بسیار بالاست، شدت و عمق بیشتری داشته و همینطور سهم بازار این فین تکها در بخش‌های اقتصادی کمتر توسعه‌یافته بیشتر از بانک‌های سنتی است.
درش و همکاران، ۲۰۱۸	کیفی	ارائه نوع‌شناسی از همکاری بانکها و فین تکها	طبقه‌بندی انواع همکاری بانک و فین تک و ارائه الگوهای برتر همکاری با توجه به مختصات بانکها و فین تکها بر اساس ۱۸ مؤلفه اختصاصی
کوئتری، ۲۰۱۸	کیفی	مطالعه استراتژی‌های مواجهه بانکها و فین تکها و بررسی ضرورت همکاری این دو نهاد	شناسایی عواملی چون ایجاد قدرت بازدارندگی برای بانک، تبدیل شدن به بخشی از زندگی روزمره مشتریان و افزایش ظرفیت نوآوری بانک به‌عنوان منافع همکاری بانکها و فین تکها
آناگنوستوپولوس ^۲ ، ۲۰۱۸	آمیخته	مطالعه کارکرد نهادهای مالی و به‌خصوص قانون‌گذاری در حوزه‌ها چالش بانکداری بین‌المللی و ریسکها نوآوری در صنعت خدمات مالی	شناسایی مزایای همکاری بانک و فین تک برای طرفین از جمله کاهش ریسکهای مربوط به امنیت داده، ذخیره‌سازی اطلاعات، تجزیه و تحلیل داده‌ها و نیز خلأ قانونی موجود در حوزه قانون‌گذاری و وضع مقررات در سطح بین‌المللی
گای و همکاران، ۲۰۱۸	کیفی	مطالعه پدیده فین تک	ارائه طبقه‌بندی از انواع فین تک و شناسایی عوامل تأکیدکننده بر ضرورت وجود فین تکها در صنعت خدمات مالی به‌عنوان عامل اصلی نوآوری باز
آشتا و بیوت‌پاکرو، ۲۰۱۸	کیفی	مطالعه تکامل فین تک به‌عنوان یک موضوع مدیریتی استراتژیک در صنعت خدمات مالی	توصیف سناریوهای پنجگانه تعامل بانک و فین تکها و معرفی مزایای همکاری با بانکها برای فین تکها

ادامه جدول ۵

نویسندگان و سال انتشار	طرح پژوهش	هدف و تمرکز مطالعه	یافته‌های پژوهش
باسول و پاتل، ۲۰۱۸	کیفی	کسب بینش از ساختار اکوسیستم فین تک و توصیف مدل‌های جدید همکاری نهادهای مالی سنتی و نوآور	شناسایی الگوهای رشد متفاوت فین تک‌ها در بخش‌های مختلف اکوسیستم فین تکی و اشکال گوناگون سرمایه‌گذاری یا تملیک فین تک‌ها توسط بانک‌ها یا سرمایه‌گذاران خطرپذیر در این بخش‌ها
دا، ۲۰۱۸	کمی	چرایی مشارکت یا عدم مشارکت نهادهای مالی در اکوسیستم پرداخت‌های موبایلی	معرفی پیشران‌های همکاری یک نهاد مالی سنتی مانند بانک با فین تک‌های فعال در حوزه پرداخت
حداد و هارنوف، ۲۰۱۸	کیفی	بررسی مؤلفه‌های اقتصادی و فنی که محرک ایجاد نوآوری در فناوری مالی می‌شود	تأیید تأثیر توسعه‌یافتگی اقتصادی و وجود سرمایه‌گذاران خطرپذیر بر شکل‌گیری فین تک‌ها و معرفی فرصت‌ها و تهدیدات پیش‌روی بانک‌ها در قدرت یافتن فین تک‌ها
لی و شین، ۲۰۱۸	کیفی	بررسی روند تاریخی تکامل فین تک و مؤلفه‌های موجود در آن با نگاهی به مدل کسب‌وکار فین تک‌ها	شناسایی ۶ عامل به‌عنوان چالش‌های کلیدی تعامل بانک‌ها و فین تک‌ها
زالان و توفیلی، ۲۰۱۷	کفی	بررسی منافع همکاری بانک و فین تک	طبقه‌بندی مزایای همکاری بانک‌ها و فین تک‌ها برای مشتریان، بانک‌ها و فین تک‌ها به‌صورت جداگانه
لی و همکاران، ۲۰۱۷	کمی	شفاف‌سازی نقش فین تک‌ها در صنعت مالی و بررسی اثر شکل‌گیری آنها بر ارزش سهام بانک‌ها	تأیید اثر مثبت سرمایه‌گذاری در فین تک‌ها بر ارزش سهام بانک‌ها و ایفای نقش مکمل برای بانکداری سنتی توسط فین تک‌ها
وانگلیمپارات، ۲۰۱۷	کمی	مطالعه اثر فین تک در صنعت بانکداری و بررسی ماهیت سیستماتیک نوآوری‌های فین تکی در تایوان	بانک‌ها قابلیت‌های فین تکی را در خود پرورش می‌دهند تا از مزایای نوآوری بهره‌مند شوند و تملیک روش مورد علاقه بانک‌های تایوان برای همکاری با فین تک‌هاست
هان و همکاران، ۲۰۱۷	کمی	مطالعه توسعه نامتوازن خدمات فین تکی و اثر آن بر رقابت‌پذیری و ثبات بخش بانکداری	اگر فین تک و بانک در کنار هم رشد کنند ریسک وام‌دهی بانک‌ها کاهش می‌یابد ولی ضرورتی برای همکاری مستقیم این دو نهاد وجود ندارد
چن، ۲۰۱۷	کمی	بررسی روند گذار از بانکداری سنتی به بانکداری فین تکی و همزیستی بانک و فین تک در کنار هم	ارائه نوع‌شناسی از همکاری بانک و فین تک و تأیید تأثیر همکاری با یک فین تک بر ابعاد سازمانی بانک مانند استراتژی، سازمان‌دهی، منابع انسانی و نوآوری

ادامه جدول ۵

نویسندگان و سال انتشار	طرح پژوهش	هدف و تمرکز مطالعه	یافته‌های پژوهش
ریو و سزار، ۲۰۱۷	کمی	مطالعه میزان آمادگی بانک‌های مرکزی برتر دنیا در خصوص پذیرش دفاتر کل توزیع‌شده و بازمهندسی سیستم‌ها و کارکرد متناسب با آن	شناسایی عواملی چون سرعت، امنیت، شفافیت، حریم خصوصی و زمان تسویه به‌عنوان چالش‌هایی که بانک‌های مرکزی در استفاده از دفاتر کل توزیع شده با آن روبه‌رو هستند
آرنر و همکاران، ۲۰۱۷	کیفی	بررسی چالش قانون‌گذار با توجه به سرعت تحول سیستم‌های مالی و مطالعه نیاز به افزایش استفاده رگ‌تگ در نیل به اهداف نظارتی از جمله ثبات مالی و حفاظت از مصرف‌کننده	ایجاد درک صحیحی از نقش فین‌تک به‌خصوص رگ‌تک و پیشنهاد اطلاعاتی به نفع قانون‌گذار و کارآفرین در رابطه با صنعت بانکداری
پلاسیک و پیتروسکی، ۲۰۱۶	کیفی	بررسی استراتژی‌های مطلوب بانکها و اندازه‌گیری اهمیت نوآوری و نقش آن در کسب مزیت رقابتی بانکها	معرفی برخی روش‌ها و الگوهای همکاری بانکها و فین‌تکها با تأکید بر عدم ضرورت همکاری این دو نهاد به‌عنوان یک اولویت سطح بالای مشتریان
رومنووا و کودینسکا، ۲۰۱۶	کیفی	مطالعه توسعه نوآوری مالی و فناوری بازارمحور مالی و ارزیابی اصول حاکم بر حوزه فین‌تک	شناسایی ریسک‌هایی که بانکها بعد از توسعه فین‌تکها با آن مواجه هستند
کوتاربا ^۱ ، ۲۰۱۶	کمی	شناسایی عوامل و مؤلفه‌هایی که نهادهای مالی را در جهت کاهش ریسک و افزایش بهره‌وری سرمایه و کیفیت خدمات به تغییر مدل‌های کسب‌وکار ترغیب می‌کند	معرفی حوزه‌هایی از خدمات مالی که بانکها در آن در حال واگذاری رقابت به نهادهای نوآور و پیشرو هستند و استراتژی‌هایی که بانکها در مواجهه با این رقابت اتخاذ می‌کنند
هانگ و لو، ۲۰۱۶	کمی	شناسایی ملاحظات استراتژیک بانکها در فرایند جست‌وجوی یک فین‌تک برای سرمایه‌گذاری	معرفی دو راهبرد اصلی همکاری بانک و فین‌تک شامل استفاده از خدمات عموم فین‌تکها و استفاده از خدمات یک فین‌تک به‌صورت اختصاصی و انحصاری
تروجانسکی و همکاران، ۲۰۱۵	کیفی	ایجاد درک صحیح از بزرگترین چالش پیش روی صنعت بانکداری در عصر تخریب دیجیتال و تأکید بر لزوم تغییر مدل کسب‌وکار بانکها برای انطباق با الزامات مواجهه با چالش‌های نوآورانه عصر جدید	تأیید ایجاد تغییر در مدل کسب‌وکار بر اثر تخریب دیجیتال و تأکید بر لزوم تغییر مدل کسب‌وکار بانکها برای انطباق با الزامات مواجهه با چالش‌های نوآورانه عصر جدید
انصاری و کورپ ^۲ ، ۲۰۱۲	کیفی	مطالعه نوع تصمیم‌گیری و عملکرد نهادهای مالی سنتی در مواجهه با نوآوری‌های تخریبگر	شناسایی ابعاد چالش‌برانگیز تخریب خلاق نوآوری شامل تازه‌واردان، سرعت تغییر نوآوری‌ها در فناوری و قابلیت‌های جایگزین

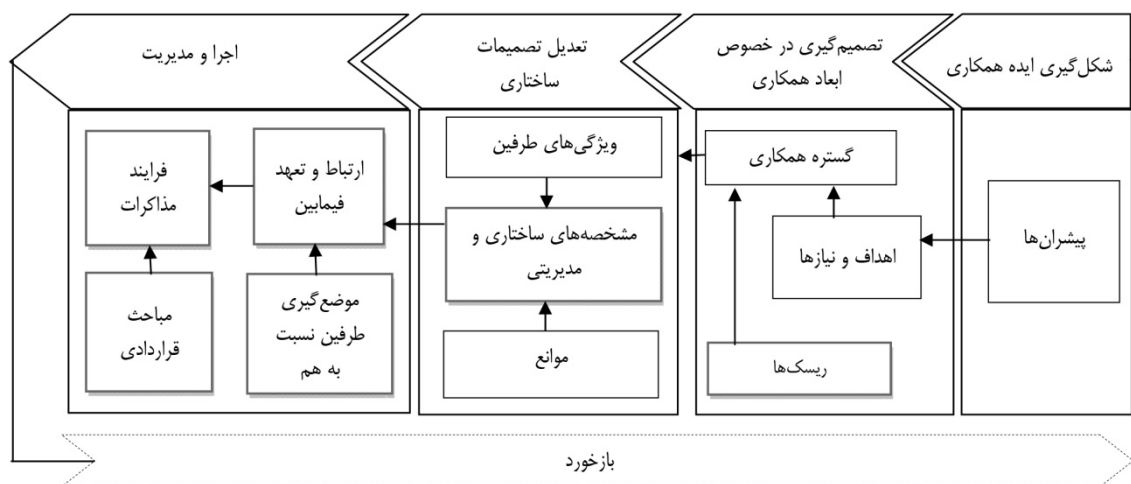
1. Kotarba
2. Ansari & Krop

جدول ۶. عوامل اثرگذار بر شکل‌گیری الگوی همکاری بانک و فین‌تک

مشخصات طرفین	
ویژگی‌های طرفین	
- نوع فعالیت طرفین	- توان مالی طرفین
- شایستگی‌ها و مزایای رقابتی	- مشروعیت و اعتبار طرفین
مشخصه‌های ساختاری و مدیریتی	
- استراتژی طرفین	- بلوغ سازمانی
- حمایت مدیریتی طرفین از همکاری	- تمایل به یادگیری طرفین
ویژگی‌های ارتباطی	
موضع‌گیری طرفین نسبت به هم	
- اعتماد حاکم بین طرفین	- رقیب‌انگاری طرف مقابل
- وجود یا عدم وجود آشنایی قبلی و تجربه همکاری با یکدیگر و با شرکت‌های دیگر	- جایگاه طرفین نسبت به هم و قدرت چانه‌زنی
اهداف و نیازها	
- اولویت‌ها، اهداف و نیازهای طرفین	- تجانس و تقابل اهداف و منافع طرفین
ارتباط و تعهد فی‌مابین	
- تیمی که برای مذاکره تخصیص داده می‌شود و نتیجه مذاکرات	- برداشت نسبت به رفتارهای فرصت‌طلبانه و توان پیش‌بینی متناظر
- برداشت نسبت به تعارضات احتمالی (به‌خصوص در زمان بروز مشکل) و توان پیش‌بینی متناظر	
مقتضیات همکاری	
گستره همکاری	
- عمر مورد انتظار برای همکاری	- اندازه مورد انتظار برای همکاری و رشد
- چشم‌انداز همکاری، منافع و نتایج مورد انتظار (بازده سرمایه‌گذاری مورد انتظار)	- قطع همکاری و حل اختلافات احتمالی
نظامات و موضوعات ساختاری	
- احتمال مبنی بر تغییرات مدیریتی و مالکیتی در ساختار طرفین و مشکلات بعدی	- روش‌های مدیریتی، ایده‌ها و منطق تصمیم‌گیری طرف مقابل
- سطح نظارتی مورد نظر جهت اعمال طرفین	- نظام ارزیابی عملکرد و مکانیزم‌های انگیزشی
- میزان سهم و ساختار مالکیتی مورد انتظار طرفین	- مدیریت پروژه همکاری
موضوعات قراردادی	
- مقدمات مورد نیاز همکاری	- نحوه و میزان تأمین مالی
- مفروضات در مورد سود، زیان، نحوه فروش محصولات و...	- ارزش‌گذاری و موضوعات مربوط به حقوق مالکیت معنوی
عوامل کلان	
پیشران‌ها	
- شایستگی‌هایی که در پی همکاری ایجاد خواهد شد	- مدل‌های جدید کسب‌وکار بانکی
- استقبال مشتریان از بانکداری الکترونیک	- هزینه‌های کمتر
موانع	
- سیستم قانون‌گذاری، نهادهای ناظر و سیاست‌گذار	- رویکرد محافظه‌کارانه بانک‌ها
- عدم اعتماد عمومی به بانکداری الکترونیک	- تفاوت‌های فرهنگی دو نهاد
ریسک‌ها	
- فضای رقابتی	- مخاطرات امنیتی و کلاهبرداری
	- سرعت تغییر فناوری

پس از بررسی نظام‌مند ۴۱ مطالعه مندرج در جدول ۵، در مجموع ۱۹۳ کد از آنها به‌عنوان عواملی که بر شکل‌گیری الگوی همکاری بانک و فین‌تک تأثیر مستقیم یا غیرمستقیم دارند، از طریق روش کدگذاری استخراج شدند. سپس به‌کمک روش کدگذاری باز، دسته‌بندی‌های متناظر انجام پذیرفت و در نهایت، ۴۳ کد ذیل ۱۱ سازه و ۴ مقوله اصلی گنجانده شدند (جدول ۶). شایان ذکر است که به کدهای استخراج‌شده در تعدادی از مقاله‌های یاد شده در جدول ۵، چند بار اشاره شده است.

همان‌طور که در جدول ۶ مشاهده شد، عوامل مختلف مؤثر بر الگوی همکاری بانک و فین‌تک، از ۴۱ مطالعه استخراج شدند. در هر یک از این مطالعات، ضمن معرفی چند عامل مؤثر بر شکل‌گیری یک رابطه همکاری، به چگونگی تقدم و تأخر این عوامل نیز اشاره شده بود، در نتیجه، در مطالعه پیش رو، علاوه بر استخراج عوامل مؤثر بر رابطه همکاری بین بانک و فین‌تک، ترتیبی که در مطالعات مختلف به آنها اشاره شده بود نیز مدنظر قرار گرفت و مراحل شکل‌گیری الگوی همکاری بین بانک و فین‌تک ارائه شد (شکل ۱).

شکل ۱. الگوی شکل‌گیری همکاری بانک و فین‌تک

بدین ترتیب، در این پژوهش بستری فراهم شد که یافته‌های مطالعات مختلف در کنار یکدیگر قرار گرفتند و در قالب الگویی مرحله‌ای، ارائه شدند. در واقع، ادعاهای مندرج در مطالعات مختلف، تقریباً در راستای یکدیگر بودند و تناقضی با یکدیگر نداشتند (به نوعی مکمل و پشتیبان یکدیگر نیز بودند)، در نتیجه، این انگیزه به وجود آمد که عوامل بسیار مهمی که در ۴۱ مقاله به‌صورت پراکنده به آنها اشاره شده بود (از میان ۴ مقوله، ۱۱ سازه و ۴۳ کد شناسایی شده)، در قالب الگویی که نشان‌دهنده مراحل شکل‌گیری همکاری بانک و فین‌تک در حالت کلی باشند، گنجانده شوند.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

آنچه از یافته‌های مرور نظام‌مند مطالعات پیشین به‌دست آمد، الگوهای همکاری بانک و فین‌تک و عوامل مؤثر بر شکل‌گیری این الگوها بودند. در دسته‌بندی کلی می‌توان تمام این عوامل را در چهار مقوله اصلی مشخصات طرفین،

ویژگی‌های ارتباطی، مقتضیات همکاری و عوامل کلان گنجانند که هر یک از آنها نیز، مشتمل بر تعدادی زیرمقوله و کد هستند. این ۴ مقوله، ۱۱ زیرمقوله و ۴۳ کد، در واقع نشان‌دهنده عواملی هستند که بر شکل‌گیری رابطه همکاری بانک و فین‌تک نقش دارند و تعدد آنها در مقالات مختلف نشان‌دهنده این است که در بررسی چگونگی شکل‌گیری الگوی همکاری بانک و فین‌تک، فقط به چند عامل نمی‌توان اکتفا کرد؛ بلکه فرایندهای پیچیده‌ای که این عوامل در بستر آن به نقش‌آفرینی می‌پردازند، از اهمیت بیشتری برخوردار است. ابعاد این پیچیدگی زمانی بیشتر آشکار می‌شود که تقدم و تأخر عوامل نسبت به یکدیگر و تأثیر و تأثر بین آنها الگوی همکاری را تغییر می‌دهد. در پژوهش حاضر این موضوع در قالب الگوی ۴ مرحله‌ای (شامل مراحل شکل‌گیری ایده همکاری، تصمیم‌گیری در خصوص ابعاد همکاری، تعدیل تصمیمات ساختاری و اجرا و مدیریت همکاری) که مراحل شکل‌گیری الگوی همکاری بانک و فین‌تک را نشان می‌دهد، بیان شده است. شایان ذکر است که الگوی مرحله‌ای استخراج شده، در واقع مدلی نیست که نمایان‌گر روابط علی و معلولی تعدادی متغیر باشد؛ بلکه الگویی است که با هدف شناسایی مراحل شکل‌گیری الگوی همکاری بانک و فین‌تک از طریق مرور نظام‌مند ادبیات موجود، به صورت کلی استخراج شده است، در نتیجه نباید انتظار مدلی را داشت که خروجی یک پژوهش تجربی است.

گفتنی است که این مقاله به منظور نیل به یافته‌های مذکور با مشکلاتی از قبیل جدید بودن موضوع و تعداد کم پژوهش در حوزه همکاری بانک و فین‌تک و در نهایت پیچیدگی به دلیل روابط علی عوامل شناسایی شده، مواجهه بوده است؛ اما با وجود همه این محدودیت‌ها توانسته است که عوامل مؤثر بر الگوی همکاری بانک و فین‌تک و همچنین الگوی مرحله‌ای را که نمایان‌گر نحوه شکل‌گیری این الگو باشد، استخراج کند. دغدغه قابلیت اجرای مجدد این پژوهش، یکی از محدودیت‌های انجام پژوهش حاضر و به طور کلی هر مرور نظام‌مند است که تلاش شد با استفاده از روش استاندارد هم‌چون بیانیه پریمز، این قابلیت افزایش یابد و بر این محدودیت غلبه شود. مسلم است سایر پژوهشگران می‌توانند با غلبه بر محدودیت‌ها و موانع یادشده، پژوهش‌های تکمیلی را در آینده انجام دهند. در واقع پرداختن به حوزه‌هایی چون مطالعات تحلیل روند که می‌تواند تحلیل بهتری از وضعیت فین‌تک، افق پیش رو و ضرورت همکاری بانک با این پدیده ارائه کند یا تحلیل منسجم پیش‌ران‌ها و موانع همکاری بانک و فین‌تک با استفاده از مدل‌های چندسطحی در مطالعات گذار، با تأکید بر رژیم و عرصه بوم و ترسیم مسیر بلوغ اجتماعی - فنی پدیده فین‌تک، می‌تواند زمینه مطالعات بیشتر و پژوهش‌های آینده باشد. به علاوه، به منظور افزایش آگاهی در خصوص بحث همکاری بانک و فین‌تک، به اجرای پژوهش‌هایی نیاز است تا یافته‌های حاصل از مرور نظام‌مند این پژوهش را در قالب بررسی‌های تجربی آزمون کنند.

در مورد امکان کاربردی یافته‌های این پژوهش در عرصه اجرایی ذکر این موضوع ضروری است که مخاطبان مطالعه نظام‌مند پیش رو، محققان حوزه‌های نوآوری‌های مالی هستند. علاوه بر آن و با توجه به ماهیت خاص نظام بانکی کشور، فین‌تک‌هایی که تمایل به همکاری با بانک‌ها دارند یا گزینه کسب خدمت از بانک یا ارائه خدمت به آن را در دست بررسی دارند، می‌توانند به برخی از مسائلی که بانک‌ها در این رابطه مدنظر قرار می‌دهند، دقت بیشتری کرده و از صرف زمان طولانی و مذاکره‌های کمابیش بی‌نتیجه حذر کنند.

منابع

- سلطانی، مرتضی؛ طهماسبی آقبلاغی، داریوش (۱۳۹۹). تبیین نقش شراکت راهبردی بانک تجارت با فین تکها در کارایی با میانجیگری تحولات فناوریانه و بانکداری دیجیتال. مدیریت بازرگانی، ۱۲(۳)، ۸۰۰-۸۳۳.
- نجفی، فریبا؛ ایران دوست، منصور؛ سلطان‌پناه، هیرش؛ شیخ احمدی، امیر (۱۳۹۸). طراحی الگوی مدیریت ارتباط صنعت بانکداری ایران با فین تکها و استارت‌آپ‌های فین تکی با رویکرد نظریه داده بنیاد. نشریه علمی راهبردهای بازرگانی، ۱۶(۱۳)، ۱-۱۸.

References

- Ahmad, S. M. (2020). Opportunities of Islamic Fintech: The case of Bangladesh and Turkey. *Journal of Social Sciences*, 2(3), 412-426.
- Anagnostopoulos, I. (2018). Fintech and regtech: Impact on regulators and banks. *Journal of Economics and Business*, 100, 7-25.
- Anielak, K. (2019). Fintech as a Source of Financial Innovations on the Polish Financial Services Market. *Problemy Rolnictwa Światowego*, 19, 162-171.
- Ansari, S. S., & Krop, P. (2012). Incumbent performance in the face of a radical innovation: Towards a framework for incumbent challenger dynamics. *Research Policy*, 41, 1357-1374.
- Appiah-Otoo, I. & Song N. (2021). The impact of Fintech on poverty reduction: Evidence from China. *MDPI: Sustainability*, 13(9), 5225.
- Arner, D.W., Barberis, J. & Buckley, R.P. (2017). Fintech, regTech, and the reconceptualization of financial regulation. *Northwestern Journal of International Law and Business*, 37, 373-415.
- Ashta, A. & Biot-Paquerot, G. (2018). Fintech evolution: Strategic value management issues in a fast-changing industry. *Strategic Change*, 27, 301-311.
- Azarenkova, G., Shkodina, I., Samorodov, B., Babenko, M. & Onishchenko, I. (2018). The influence of financial technologies on the global financial system stability. *Investment Management and Financial Innovations*, 15, 229-238.
- Basole, R. C. & Patel, S. S. (2018). Transformation through unbundling: Visualizing the global Fintech ecosystem. *Service Science*, 10, 379-396.
- Bomer, M. & Maxin, H. (2018). Why Fintechs cooperate with banks—evidence from Germany. *Zeitschrift für die gesamte Versicherungswissenschaft*, 107, 359-386.
- Capgemini. (2020). World Fintech Report.
- Chen, R., Huiwen, C., Chenglu, J. & Lean, Y. (2020). Linkages and spillovers between internet finance and traditional finance: Evidence from china. *Emerging Markets Finance and Trade*, 56, 1196-1210.
- Chishti, S. & Barberis, J. (2016). *The Fintech book: The financial Technology Handbook for Investors, Entrepreneurs and Visionaries*: John Wiley & Sons; 2016.

- Coetzee, J. (2018). Strategic implications of Fintech on South African retail banks. *South African Journal of Economic and management Sciences*, 21, 122-131.
- Dranev, Y., Frolova, K., & Ochirova, E. (2019). The impact of fintech M&A on stock returns. *Research in International Business and Finance*, 48, 353-364.
- Drasch, B. J., Schweizer, A. & Urbach, N. (2018). Integrating the ‘Troublemakers’: A taxonomy for collaboration between banks and Fintechs. *Journal of Economics and Business*, 100, 26–42.
- Du, K. (2018). Complacency, capabilities, and institutional pressure: Understanding financial institutions’ participation in the nascent mobile payment’s ecosystem. *Electronic Markets*, 28, 307-319.
- Durst, S. & Gerstlberger, W. (2021). Financing responsible small and medium-sized enterprises: An international overview of policies and support programs. *Journal of Risk and Financial Management*, 14, 10.
- Economist Intelligence Unit. (2015). Strategic Partnerships for the Digital Age. *Telstrea report*.
- Freij A. (2018). A regulatory innovation framework: How regulatory change leads to innovation outcomes for Fintechs. In: *The Rise and Development of Fintech (Open Access): Routledge*, 21–42.
- Gai, K., Qiu, M. & Sun, X. (2018). A survey on Fintech. *Journal of Network and Computer Applications*, 103, 262–73.
- Haddad, C. & Hornuf, L. (2018). The emergence of the global Fintech market: Economic and technological determinants. *Small Business Economics*, 39, 955-967.
- Han, J., Jun, J. & Kang, K. (2017). The Effects of Fintech Prepaid Services on Competition and Stability in Banking. *Journal of Money & Finance*, 31, 35–49.
- Hu, Z., Ding, S., Li, S., Chen, L., & Yang, S. (2019). Adoption Intention of Fintech Services for Bank Users: An Empirical Examination with an Extended Technology Acceptance Model. *Symmetry*, 11, 340-353.
- Hung, J. & Luo, B. (2016). Fintech in Taiwan: a case study of a Bank’s strategic planning for an investment in a Fintech company. *Financial Innovation*, 2(15), 1-13.
- Hurley, R. F., & Hult, G. T. M. (1998). Innovation, market orientation, and organizational learning: An integration and empirical examination. *Journal of Marketing*, 62, 42-54.
- Jagtiani, J. & Lemieux, C. (2018). Do Fintech lenders penetrate areas that are underserved by traditional banks? *Journal of Economics and Business*, 100, 43–54.
- Kliber, A., Bedowska-Sojka, B., Rutkowska, A. & Swierczynska, k. (2021). Triggers and obstacles to the development of the Fintech sector in Poland. *MDPI: Risks*, 9(20), 30-41.
- Kotarba, M. (2016). New factors inducing changes in the retail banking customer relationship management (CRM) and their exploration by the FinTech industry. *Foundations of Management*, 8, 69-78.
- KPMG. (2020). *Pulse of Fintech H2 2020 – Global insight*.

- Lee, I. & Shin, Y. J. (2018). Fintech: Ecosystem, business models, investment decisions, and challenges. *Business Horizons*, 61, 35–46.
- Li, Y., Spigt, R. & Swinkels, L. (2017). The impact of Fintech start-ups on incumbent retail banks' share prices. *Financial Innovation*, 3(26), 16-27.
- Liu, J., Li, X. & Wang, S. (2020). What have we learnt from 10 years of Fintech research? A scientometric analysis. *Technological Forecasting and Social Change, Elsevier*, 155(C): 1-13.
- Magomedov, M., Reshetnikova, N. & Buklanov, D. (2021). Digital Finance Technologies: Threats and Challenges to the Global and National Financial Security. *IOP Conf. Ser.: Earth Environ. Sci.* 666 062139.
- Mascarenhas, A. B., Perpetuo, C. K., Barrote, E. B. & Perides, M. P. (2020). *The influence of perceptions of risks and benefits on the continuity of use of Fintech services*. Brazilian Business Review. (Vol. 18(1), pp. 1-21). Doi:10.15728/bbr.2021.18.1.1
- Milian, E.Z., Spinola, M. & Carvalho, M. (2019). Fintechs: A Literature Review and Research Agenda. *Electronic Commerce Research and Applications*, 34, 1-17.
- Moher, D., Shamseer, L., Clarke, M., Ghersi, D., Liberati, A., Petticrew, M., et al. (2015). Preferred reporting items for systematic review and meta-analysis protocols (PRISMA-P) statement. *Systematic reviews*, 4, 1-9.
- Najafi F, Irandoost M, Soltanpanah H, Sheikahmadi A. (2019). A Model for relationship management with fintech and financial startups in banking industry. *Journal of Business Strategies*, 16 (13), 1-18. (In Persian)
- Navaretti, G. B., Calzolari, G., Mansilla-Fernandez, J. M., & Pozzolo, A. F. (2018). Fintech and banking. Friends or Foes? *European Economy*. Available at: https://european-economy.eu/wp-content/uploads/2018/01/EE_2.2017-2.pdf.
- Ozili, P. K. (2018). Impact of digital finance on financial inclusion and stability. *Borsa Istanbul Review*, 18(4), 329-340.
- Polasik, M. & Piotrowski, D. (2016). Payment innovations in Poland: A new approach of the banking sector to introducing payment solutions. *Ekonomia i Prawo. Economics and Law*, 15, 103–131.
- Priem R. (2020). Distributed ledger technology for securities clearing and settlement: benefits, risks, and regulatory implications. *Journal of Financial Innovation*, 6(11), 1-25.
- Rio, D. & Cesar, A. (2017). Use of distributed ledger technology by central banks: A review. *Enfoque UTE*, 8, 1–13.
- Romanova, I. & Kudinska, M. (2016). Banking and Fintech: A challenge or opportunity? In: Contemporary issues in finance: Current challenges from across Europ. *Emerald Group Publishing Limited*, 21–35.
- Saba, I., Kouser, R. & Chaudhry, I. S. (2020). Fintech and Islamic finance-challenges and opportunities. *Review of Economics and Development Studies*, 5(4), 1-11.

- Sims, A., & Daluwathumullagamage, D. J. (2021). Fantastic Beasts: Blockchain Based Banking. *Journal of Risk and Financial Management*, 14, 170-212.
- Skand, J., Dickerson, J., & Masood, S. (2015). *The Future of fintech and banking: digitally disrupted or reimagined*. London. Accenture.
- Soltani, M., & Tahmasebi Aghbelaghi, D. (2020). Explaining the Role of Tejarat Bank's Strategic Alliance with FinTechs in Efficiency Mediated by Technological Developments and Digital Banking. *Journal of Business Management*, 12(3), 800-832. (in Persian)
- Svensson, C., Udesen J. & Webb, J. (2019). Alliances in Financial Ecosystems: A Source of Organizational Legitimacy for Fintech Startups and Incumbents. *Technology Innovation Management Review*, 9(1), 20-32.
- Svirina, D. D., Kondratyeva, M. N. & Tsvetkov, A. I. (2021). The role of information technologies in ensuring banking Securit. *IOP Conf. Series: Materials Science and Engineering*, 1047, 1-12.
- Teresiene, D., Pu, R., Pieczulis, I., Kong, J. & Yue X. (2021). The Interaction between banking Sector and financial technology companies: Qualitative assessment—A case of Lithuania. *MDPI: Risks*, 9(10), 21.
- Tornjanski, V., Marinkovic, S., Savoju, G. & Cudanov, M. (2015). A need for research focus shift: Banking industry in the age of digital disruption. *Econophysics, Sociophysics and other Multidisciplinary Science Journal*, 5(30), 11-15.
- Tsai, C. H. & Peng, K. J. (2017). The Fintech Revolution and Financial Regulation: The Case of Online Supply-Chain Financing. *Asian Journal of Law and Society*, 4, 109– 32.
- Vives, X. (2019). Competition and stability in modern banking: A post-crisis perspective. *International Journal of Industrial Organization*, 64, 55–69.
- WEF: World Economic Forum. (2020). *Global COVID-19 Fintech Market Rapid Assessment Study*.
- Wonglimpiyarat, J. (2017). FinTech banking industry: A systemic approach. *Foresight*, 19, 590-603.
- Zalan, T. & Toufaily, E. (2017). The promise of Fintech in emerging markets: Not as disruptive. *Contemporary Economics*, 11, 415–430.
- Zhao, Q., Tsai, P. H., & Wang, J. L. (2019). Improving financial service innovation strategies for enhancing China's banking industry competitive advantage during the fintech revolution: A hybrid MCDM model. *Sustainability*, 11, 1419.
- Zouari, G. & Abdelhedi, M. (2021). Customer satisfaction in the digital era: evidence from Islamic banking. *Journal of Innovation and Entrepreneurship*, 10(1), 1-19.